

nové mesto

**Baví ma život na
hrane, kde sa rodí
niečo nové**

ročník 33 | máj – jún 2024

| HNUTIE FOKOLÁRE

**Veď' vo viere a láske sme
si naďalej blízki | s. 12**

| PSYCHOLÓGIA

**Nebojte sa poslať ľudí za psy-
chológom, radí kňazom biskup
Forgáč | s. 16**

| RODINA

**Pestúnska mama Lucia: Prijat'
drogovu závislé dieťa sme si
predtým nevedeli predstaviť.
Rozhodovalo primárne naše
srdce | s. 32**

www.nm.sk

Mariapoli 2024

7. 8. – 11. 8. 2024

Ľubovnianske kúpele

hotel SOREA

„Povolani a poslani“

Pre viac informácií
načítajte QR kód

www.focolare.sk

Dovolenka rodín

18. – 21. 8. 2024

Rodinkovo,
Belušké Slatiny

Pre prihlasovanie
a viac informácií
načítajte QR kód

Kontakt: noverodiny.slovensko@gmail.com

S dôverou k dialógu

Život prináša zmeny a rovnako aj naša redakcia zažíva výmenu na poste šéfredaktora. Na tomto mieste ste boli zvyknutí na príhovor môjho predchodcu Jána Heribana. Vďaka za jeho dobrú prácu, no aj on potreboval zmenu. A priznávam sa, že aj ja.

Vo svetských médiách som pracoval takmer dvadsať rokov. Vždy to bolo o tlaku na výkon, médiá mali za cieľ na seba zarobiť: museli sme spracovať zaujímavé témy, čitatelia museli na tie články na webe klikáť, prípadne si kúpiť noviny, a keď mala redakcia veľa čitateľov, dala sa predat reklama a bolo na výplatu.

Mojím tajným snom vždy bolo nabrat čo najviac skúseností v médiách zameraných na biznis a následne raz tieto schopnosti využiť v službe Bohu. No dobre, priznávam, že nebol až taký tajný, lebo som ho párkrát vyslovil aj nahlas.

Keď som na prelome rokov v modlitbe opakoval, že je toho veľa a neviem, čo ďalej, skutočne som nečakal, že príde výzva využiť svoje dary pre Nové mesto. Ďakujem Bohu za dôveru a pýtam sa ho, ako môžem pomôcť tomuto dielu. Nehovoríme len o časopise, ale aj o jeho internetovej verzii. Dávam sa do služby, ale spolieham sa na neho.

Spoločnosť je v poslednom čase čoraz viac rozdelená. Mnohí sa báli pred voľbami, ďalší po voľbách. No ak kráčame životom s Bohom, nie je sa čoho báť.

Dovolím si vás pozvať na rozhovory – na dialóg. Keď nie sme sami, nielenže to pomáha zbaviť sa strachu, ale rozširuje to aj obzory. Ak máme iné názory, hoci aj na politiku, práve dialógom sa posúvame. Vypočujeme si druhého človeka a možno uznáme, že v niečom má pravdu, on uzná, že v istých momentoch mám pravdu ja. Rozprávajme sa, diskutujme, pretože žiť vo svojej bubline je máťúce. Tak v reálnom živote, ako aj na internete.

O svojom vzťahu s Bohom hovorí v tomto čísle časopisu aj František Mikloško. Hovorí o túžbach človeka pracujúceho v politike, ale aj o potrebnej pokore. Priznáva, že život bez Boha by bol veľkým blúdením.

Na úprimnú komunikáciu nás pozýva aj pravidelný text od Antona Fabiana o tom, ako priblížiť vieru dnešnému človeku. Iste nás povzbudí aj rozhovor s mamou Luciou, ktorá vysvetľuje, prečo sa s manželom stali pesúnskymi rodičmi.

Verím, že pri čítaní časopisu si každý nájde niečo pre seba.

Jozef Kotris

So žurnalistikou začínal v tlačnom denníku Pravda a SME, kde nabral odvahu na reportáže z vyčíňania fanúšikov. Práve tu zachytil nástup onlinu a odvtedy pracuje neustále ako reportér a editor webov - v Zozname, RTVS a TV JOJ.

Vypočujte si Dialógy nm

Každý týždeň nový podcast na nm.sk/podcast

Genfest 2024: „Spoločne sa postarať“

Stretnutie mladých Genfest, ktoré organizuje Hnutie fokoláre, sa uskutoční od 12. do 24. júla 2024 v brazílskej Aparecide. „Vnímam to ako konkrétny spôsob, ako žiť naše poslanie, šíriť Ideál, hovoriť o charizme. Bude to príležitosť konkrétne žiť pre mnohé tváre opusteného Ježiša vo svete, byť odpovedou na to, čo od nás žiada Cirkev. A tu mám na mysli zapojiť aj kresťanské cirkvi, do ktorých sme začlenení a s ktorými spolupracujeme pri starostlivosti o naše krajiny a národy,“ povedala prezidentka hnutia Margaret Karramová.

Centrám chlapcov a dievčat gen 2 to potvrdil aj páter Joao Chagas, vedúci Sekcie pre mládež vatikánskeho Dikastéria pre laikov, rodinu a život. „Pápež František sa tejto témy dotýka rôznymi spôsobmi – starostlivosť o našich trpiacich bratov a sestry, starostlivosť o náš spoločný domov, starostlivosť o ľudstvo v zmysle podpory mieru,“ povedal.

Genfest sa okrem Brazílie bude konať na ďalších 26 miestach na štyroch kontinentoch. Z okolitých krajín sa k nemu od 19. do 21. júla 2024 pripojí okolo 250 účastníkov aj v maďarskom Ostrihome.

Obzvlášť zaujímavá je takzvaná prvá fáza, kde sa mladí ľudia zapoja do mnohých sociálnych diel. V malých skupinách sa zúčastnia na intenzívnej dobrovoľníckej skúsenosti, ktorú potom prenesú do svojich domovských komunit, a stanú sa tak ich „znásobovateľmi“. Mladí zo Slovenska budú pomáhať v rómskej škole v Kecerovciach.

Prezidentka hnutia Margaret Karramová priblížila tému Genfestu, ktorou je nádej: „To, čo dnes chýba v srdciach mužov a žien, najmä mladých ľudí, je nádej. Vo svete sú vojny, násilie, konflikty, prírodné a ekologické katastrofy. Koľko samoty cítia mladí ľudia vo svojich srdciach. Možno sa obávajú o budúcnosť. A zodpovednosť je aj na nás, dospelých. Myslím si, že to najdôležitejšie, čo môžeme urobiť, je byť pri nich a pomáhať im veriť. Veriť preto, že nám to hovorí naša viera. Nie že by sme nevideli dramatické skutočnosti okolo nás. Naša

viera nám však hovorí, že veríme v Boha, ktorý nás miluje, a že sa na tento svet môžeme pozerat jeho očami.

A čo by chcela povedať tým, ktorí sa chystajú zažiť tento okamih? „Genfest vnímam ako veľkú príležitosť a šancu nielen pre mladých, ale pre celé Hnutie fokoláre. Pretože to nie je len podujatie, festival, stretnutie mladých ľudí, aby sa pár dní zabavili. Genfest dáva možnosť zažiť niečo nové, čo chceme priniesť svetu. Keď prídeme do Brazílie, alebo do mnohých častí sveta, kde sa bude konať, bude svedectvom života, ktorý sme už začali žiť. Aj keby to mal byť len deň alebo hodina, alebo len okamih, ktorý môžeme dať ľuďom, ktorí akýmkoľvek spôsobom trpia, a oni zažijú chvíľu nádeje, chvíľu úľavy, potom Genfest bude krásna vec. A môžeme pozvať aj mnohých ďalších, ponúknuť starostlivosť trpiacim, starať sa o stvorenie, o všetkých núdzných, ktorí prechádzajú okolo nás. Myslím, že len tak môžeme opravdivo svedčiť o „príťažlivosti Ježišovho života“, ako nám hovorí Chiara Lubichová. A vzájomná láska, ktorú počas týchto mesiacov zažijeme, bude tým najsilnejším svedectvom, ktoré môžeme dať.

Zdroj: focolare.org

Pražský arcibiskup Ján Graubner odovzdal Márii Terézii Cifaldiovej z Hnutia fokoláre Zlatú svätovojeťskú medailu.

Zlatá svätovojeťská medaila pre Máriu Teréziu Cifaldiovú z Hnutia fokoláre

V pondelok 8. apríla udelil pražský arcibiskup Zlatú svätovojeťskú medailu Márii Terézii Cifaldiovej z Hnutia fokoláre, ktorá sa tohto roku dožila deväťdesiatich rokov.

Medailu svätého Vojtecha udeľuje pražský arcibiskup a je určená všetkým ľuďom, ktorí mimoriadnym a presahujúcim spôsobom prispeli k hodnotám vlastným kresťanskému náboženstvu i západnej civilizácii. Podobu medaily vytvorila akademická sochárka Jitka Kateřina Trčková, ktorá sa inšpirovala obrazom svätého Vojtecha, zobrazeného vo výjavoch zo života a smrti tohto patróna Pražskej arcidiecézy na románskych dverách (Porta Regia) gotickej Katedrály Nanebovzatia Panny Márie v poľskom Hnezdne. Prvým nositeľom

medaily sa v roku 2008 stal jezuita, vedec a pedagóg profesor Ludvík Armbruster. Ocenenie zaviedol kardínál Miloslav Vlk (pražský arcibiskup v rokoch 1991 – 2010).

Maria Teresa Cifaldi sa narodila 15. apríla 1934 v talianskom Salerne. Študovala pedagogiku, sociálne vedy a jazyky. V päťdesiatych rokoch 20. storočia sa stretla s mladými ľuďmi zo vznikajúceho Hnutia fokoláre, ktorí žili radikálne podľa evanjelia. Príťahovalo ju to a vo veku 24 rokov sa sama pridala k tomuto hnutiu. Po piatich rokoch odišla z Talianska do Luxemburgu a potom do Bruselu, kde okrem iného pracovala v Európskom spoločenstve.

V roku 1969 sa jej podarilo získať povolenie študovať na bratislavskej univerzite. Pre cudzincov z druhej strany „železnej opony“ to vtedy bola jedna z možností, ako oficiálne žiť v komunistickom bloku. Motiváciou na jej príchod do bývalého Československa bol predovšetkým záujem o ľudí, ktorí sa rôznymi spôsobmi stretli so spiritualitou Hnutia fokoláre a chceli podľa nej žiť. Už počas príprav na cestu do Bratislavy sa dozvedela, že je potrebné čo najskôr odísť, pretože hranice Československa sa mali opäť uzavrieť. Zdalo sa, že sa už nikdy nebude môcť vrátiť. Osud Guida Mirtilho, talianskeho fokolarína, ktorý v rokoch 1955 až 1963 udržiaval kontakty s Československom, mala stále v čerstvej pamäti. Odhalila ho tajná polícia a potom ho osem mesiacov väznili v Ruzyni, kým sa talianskej vláde podarilo oslobodiť ho. Napriek tomu sa Teresa Cifaldiová rozhodla riskovať.

Vďaka nej sa v tejto izolovanej časti Európy mohli naplno rozvinúť dielo Hnutia fokoláre. To sa prejavilo aj v pomerne hladkom prechode hnutia do „normálnych“ podmienok po páde komunistického režimu. Generácia ľudí, ktorá v ňom vyrastala od sedemdesiatich rokov, si našla miesto v celom spektre spoločnosti, a to tak v Cirkvi, ako aj v občianskom a politickom živote. Postupne sa naplno rozvinula práca s deťmi a mládežou, systematická formácia rodín, pomoc rodinám v kríze, projekt Ekonomia spoločenstva, redakcia Nové mesto, cyklus prednášok Človek a médiá a ďalšie.

V roku 2004 vtedajší apoštolský nuncius v Českej republike Mons. Diego Causero udelil Terese Cifaldiovej pápežské vyznamenanie Dáma Rádu svätého Gregora Veľkého.

Teresa Cifaldiová oslávila v apríli tohto roka svoje 90. narodeniny.

Zdroj: Cirkev.cz, arcibiskupstvo Praha

Iva Mrvová

Baví ma život na hrane, kde sa rodí niečo nové

„Bez možnosti pohybovať sa v rôznych prostrediach si neviem predstaviť svoj život,“ hovorí František Mikloško.

„Vďaka tomu, že som sa vždy pohyboval v rôznych prostrediach – kresťanských i sekulárnych –, som mal možnosť vidieť obe strany: to, čo prináša kresťan a jeho svedectvo, a rovnako aj pohľad nekresťana na Cirkev a na svet,“ hovorí v osobnom rozhovore pre Nové mesto František Mikloško.

Svet sa dnes rýchlo mení. Rád diskutuješ aj s mladou generáciou, ktorej by si z podstaty už nemusel rozumieť. Čím to je?

V súčasnosti je veľmi zaujímavé sledovať, aká generačná vlna dnes nastupuje. Dôležité je vnímať to, pretože svet sa naozaj neustále mení. Keď sa človek izoluje, život mu uniká. Následne už iba spomína na prežité a chce presadzovať iba to svoje – čo zažil, videl, čomu rozumie.

Keď je však človek stále na hranici toho nového, čo prichádza, a sám seba aktualizuje, nachádza veľmi veľa inšpirácií a možností. Ak to nerobí, zostáva vo svojom začarovanom kruhu. Opakuje sa a nedokáže na dianie okolo seba aktuálne reagovať. Zažívam to, keď som vo verejnom živote konfrontovaný s postojmi iných v aktuálnych otázkach, o ktorých sa v spoločnosti vedie polemika. Je to aj riskantné, no nedá sa tomu vyhnúť. Pre mňa je toto zdroj, za ktorý som veľmi vďačný. Baví ma život na hrane, kde sa rodí niečo nové.

V našom slovenskom prostredí si niečo ako vnútorný hlas Cirkvi: vieš ju láskavo napomenúť i oceniť. Cirkev, aspoň tá katolícka, akoby dnes strácala svoju pozíciu, hoci má stále čo ponúknuť. Nedochádza u nej k akémusi uzatváraniu sa pred súčasným, dynamickým svetom?

Opäť by som povedal, že človek si tým – túžbou či schopnosťou mať kontakt s rôznymi svetmi – prechádza celý život. Ani v mladosti som sa nepohyboval len v malom uzavretom katolíckom prostredí. Súťažne som hrával hokej a bol som preto často v kontakte aj s ľuďmi, ktorí neboli veriaci, či neskôr, v katolíckom disente, som sa stretával aj s umelcami a ich pohľadom na svet.

Tento rozmer rozličných pohľadov bol pre mňa v istom zmysle veľkým darom. Bez neho by som bol človekom akoby s klapkami na očiach. Celý život ma iné prostredie ľudsky obohacovalo. Vďaka tomu som videl obe strany: to, čo prináša spoločnosti kresťan a jeho svedectvo, a rovnako aj pohľad nekresťana na Cirkev a svet. Ten pohľad z boku je úžasný.

Zdá sa, že táto životná skúsenosť je pre teba určujúca.

Úprimne, neviem si bez toho – bez možnosti pohybovať sa v rôznych prostrediach a nechávať sa nimi obohacovať – predstaviť svoj život. Nedávno som bol na jednom zhromaždení, kde som citoval Milana Šimečku staršieho z obdobia, keď sa počas normalizácie vrátil z väzenia. Dostal v ňom zelený zákal a strácal zrak. Keď kráčal, bolo vidieť, že sa potkýna.

Celá tá situácia s normalizáciou v Česko-slovensku sa nehýbala, bolo to celé akési statické, zadubené. Stretli sme sa raz viacerí takí frustrovaní a on nám povedal: „Viete, išiel som po meste a zbadal som na druhej strane cesty mladú mamičku s kočiarom. Videl som, aká je šťastná, ako sa rozpráva so svojím bábätkom. Vtedy som si povedal, že život je viac ako všetky ideológie. Ideológie pominú, no to základné ľudské je krásne, a to zostáva.“

Do dnešného dňa tieto jeho slová často a rád citujem. Aj v tejto súčasnej situácii, keď v našej krajine opäť cítiť veľkú frustráciu. Život je viac ako všetky ideológie. A o toto presvedčenie ma obohatil človek, ktorý celý život hľadal vieru, ale nevedel ju celkom nájsť.

Foto: D. Šepp

Mám pocit, že mnoho veriacich ľudí sa bojí žiť aj v sekulárnom prostredí dneška. Ty si sa nikdy nebál, že ťa pohltí?

Nesmierne dôležité je mať priateľov, ktorí ťa upozornia, keď kráčaš niekam mimo. A mať tých priateľov tak v sekulárnom, ako aj v tom kresťanskom prostredí. Takých som v disente mal. Veľmi mi pomohli, keďže mi vedeli povedať: Pozor! Veľmi ďakujem predovšetkým biskupovi Korcovi, ktorý bol v neľahkých časoch mojím spovedníkom. V mojom živote znamenal veľmi veľa. Dnes je takým mojím svedomím moja žena. Mať v živote taký „korektor“ je veľmi dôležité.

Keď sa pohybuješ v rôznych prostrediach, nenachádzaš vlastne všade ľudí, ktorí si napokon kladú rovnaké, tie veľké otázky: „Čo tu robím? Kam smerujem? A čo chcem po sebe zanechať?“

Myslím si, že tí premýšľajúci, tvoriví ľudia majú naozaj napokon veľmi podobné otázky. Len sa k nim každý približuje z nejakého iného pohľadu. Nie každý z nás nachádza oporu vo viere, nie každý nachádza oporu v historickej udalosti, ktorú prežil a zmenila ho. To, čo som napríklad ja zažil počas pádu komunizmu, je pre mňa dodnes obrovským zdrojom múdrosti a nádeje.

Komunistický systém sa zdal nezničiteľný, no nakoniec padol ako domček z karát. Dnes prichádzajú najmä zo Západu rôzne prúdy a mnohí kričia, že je po nás, že sme ako spoločnosť skončili. No počas komunizmu bolo väčšie násilie, išlo o život. Boli sme toho svedkami. V tomto smere sa teda ako kresťan nebojím žiadnej konfrontácie.

Hovoriš ako človek, ktorý sleduje svet z určitej vzdialenosti. Odstupu. A nemá z neho preto strach.

Je to spojené s radosťou, ktorá ma v živote sprevádzala, a s dobrými priateľmi. Tí síce v priebehu môjho života prichádzali a odchádzali, no to zásadne zostávalo. V každom veku, v každom prostredí nachádzaš priateľov, s ktorými ťa viaže spoločná práca a úsilie. Spoločenské zriadenia a prostredia sa menia, a tak sa menia aj ľudia v tvojom živote. Na všetkých rád spomínam a rád sa s nimi stretnem, ale nové životné situácie ťa nútia hľadať aj iných ľudí, s ktorými ťa viaže spoločné úsilie a hľadanie.

Ten nadhľad, ktorý možno v živote mám, je tiež spojený s vnútornou skúsenosťou, že v rozhodujúcich chvíľach som vo svojom živote vždy vnímal prst Boží. Pán Boh zasiahol. Nakoniec bolo všetko tak, ako má byť. Je to obrovská skúsenosť, keď vnímaš, že Pán Boh nie je pasívny, neprizerá sa, ale nejakým spôsobom vytvára a posúva udalosti v tvojom živote tak, že napriek všetkému môžeme napokon povedať, že sa nám darí. Prekonávaš sa, dostávaš sa z problémov a ťažkostí a Boh ti ponúka novú radosť, nie smútok.

Táto moja skúsenosť je celoživotná. Keď sa pozerám na svoj život, bez Pána Boha by bol veľkým blúdením. Každý z nás je nejakým spôsobom spontánny. No nakoniec to vždy dopadlo dobre. Ako by ma on vždy zachránil, posunul ďalej. Nenechal ma zatrpknutým. Práve naopak.

Boli v tvojom živote prítomné momenty, keď si mohol na svoj život zatrpknúť?

Možno je súčasťou môjho života aj to, že som zatiaľ nezažil veľa porážok. Napríklad som za bývalého režimu nebol vo väzení. Nevieam, akým by som bol človekom, ak by som zažil to, čo niektorí ľudia v mojom okolí. Videl som, koľko zatrpknutosti a smútku v nich bolo. Väzenie ich zmenilo. Mali pocit, že o niečo v živote nenávratne prišli. Tie momenty boli navyše často spojené s ľudským ponížením, a to človek prirodzene znáša veľmi ťažko. Žiada si to obrovskú múdrosť, silu a možno aj milosť, aby sa cez to človek dokázal preniesť. Aby dokázal všetko odpustiť a všetky krivdy prenechať Pánu Bohu.

Občas zvyknem hovoriť, že som dieťa šťasteny. Pán Boh mi pomohol vyhnúť sa vážnym porážkam. Viedol ma radosným životom a neviem, akým človekom by som bol, keby som zažil mnohé pokorenia. Nevieam

Foto: D. Sepp

Foto: D. Sepp

však, či moje svedectvo môže byť svedectvom pre každého.

Každý má svoj životný príbeh. V tom tvojom sú viera a osobný vzťah s Bohom dominujúce. Keď sa povie Boh, čo si pod týmto pojmom vlastne predstavuješ?

Predstavujem si obrovský obraz zo Starého zákona, na ktorom nikto nemohol uvidieť Božiu tvár. Pod slovom Boh si neviem predstaviť tvár. Kristovu áno, vďaka malbám a umeniu. Božiu nie. Vôbec mi to však neprekáča, aby som Boha cítil vo svojom vnútri, rozprával sa s ním. Akoby tá tvár nebola ani podstatná. Podstatný je duch, ktorého sa ako človek dotýkaš. Cítiš ho.

Vieš to prihováranie aspoň súčasť popísať?

Jeho súčasťou je akýsi pokoj. Napríklad keď si sám v kostole alebo v prírode a zachváti ťa úžasný pokoj. Nie je to iba prázdny pokoj a ticho. V tomto pokoji máš pocit, že je v ňom niekto prítomný. Je to jedna „tvár“ Boha, že vnáša do duše človeka tento obrovský pokoj.

Druhá jeho „tvár“ je, že ti ponúka príležitosti, udalosti, po ktorých ťa vedie. Keď sa pozerám na svoj život, tak to, po čom som túžil a za čím som sám kráčaľ, mi väčšinou nevyšlo. No do môjho života súčasne prichádzali aj príležitosti či udalosti, na ktoré som iba kladne odpovedal. A to šlo samo. Malo to požehnanie. Boh akoby človeka viedol, ukazoval mu cestu. Neprihovára sa mu len cez udalosti, ale aj cez okolitých ľudí, ktorí mu dávajú odpovede na otázky, aké si sám kladie.

Ako hovoria otcovia púšte – „ovocím Ducha je pokoj a tichá radosť v srdci“. Vtedy človek vie, že ide cestou, ktorou má ísť. Nezažíva burácajúcu radosť, ale tú tichú, pokojnú. V tom je svedomie pre člo-

veka obrovským kompasom. Je niečím, čo k nám prichádza zvonka.

Dnes zaznievajú hlasy rôznych koučov, ktorí učia ľudí hľadať svoju slobodu, pokoj. Svoju hodnotu.

Keď to nejde do hĺbky človeka, sú to len techniky. Je to technológia.

Kde má potom človek objaviť vlastnú unikátnosť – charizmu, ako to často nazývaš?

V stíšení. My veriaci možno v modlitbe, no predovšetkým v stíšení. V počúvaní seba. Myslím si, že keď sa človek v svojom živote stíši, zrazu mu niečo hovorí, že toto nie je on. *Toto už nie som ja.* V tom stíšení a načúvaní sa ti akoby prihovára sám Boh – cez ľudí okolo teba, cez udalosti, ktoré zažívaš. Správnosť osobného smerovania cítiš v tom, či v sebe zažívaš ten pokoj. V tomto smere je každý človek ozajstný originál. To bol zrejme aj Boží zámer: aby bol každý z nás sám sebou. Človekom, ktorým má byť.

Máme radosť, že celý a oveľa dlhší rozhovor s Františkom Mikloškom vyjde spolu s ďalšími rozhovormi koncom roka 2024 knižne. Ako znie anotácia: „Sú to rozhovory so vzácnymi ľuďmi na Slovensku, s ktorými sme sa rozprávali o smrti, o ktorej sa bežne nerozpráva, a láske, akej sa učíme celý život. Hovorili sme o utrpení, ktoré brúsi človeka, a zmysluplnosti, bez ktorej sa nedá žiť. Kniha otázok, ktoré sa bežne nedávajú. A odpovedí, ktoré by možno nečakali ani respondenti sami.“ Kniha rozhovorov vychádza na jeseň 2024 vo vydavateľstve Nové mesto.

Stanislav Lieskovský

Ved' vo viere a láske sme si naďalej blízki

Kňaz Tibor Umstädter bol jedným z prvých ľudí, ktorého sa v bývalom Československu dotklo svetlo charizmy jednoty. Pochopil, že Hnutie fokoláre je niečím novým a originálnym, čo sa narodilo v Katolíckej cirkvi. Našiel v ňom nový rozmer pre svoj duchovný život, ale aj odpovede na výzvy vtedajšieho sveta. Bol presvedčený, že láskou k bratovi a službou všetkým svojim bratom, ktorých počas dňa stretáva, dosiahne Boha. S pokorou žil evanjelium lásky. Tento rok uplynulo 100 rokov od jeho narodenia. Jeho životný príbeh si priblížime v rozhovore s otcom Antonom Konečným.

Vieme, že Tibor bol členom Hnutia fokoláre. V čom spočívala jeho angažovanosť v tomto hnutí?

Od roku 1959 pôsobil ako kaplán v Prešove, kam v rokoch 1964 – 1965 smerovalo niekoľko návštev nemeckého kňaza fokolarína Petra Wiederholdta z Drážďan s diskretnou túžbou priniesť spiritualitu jednoty k nám. Semienko sa ujalo a po Petrovej tragickej smrti vo Vysokých Tatrách dielo postupne rástlo a začalo sa aj diferencovať. V Prešove bola priaznivá zostava laikov – okolo rodiny Trenklerovcov a na fare – okolo Tibora. Tibor mal dar duchovného rozlišovania a v spiritualite rozpoznal veľkú charizmu, ktorú prijal, žil podľa nej a o ktorú sa taktne delil najmä s kňazmi. Mal aj zodpovednosť za kňazskú vetvu pre Slovensko, spolu s pátrom Karolom Pilíkom v Prahe pre Československo, až kým mu v tom zhoršujúce sa zdravotné ťažkosti (okolo roku 1985) nezabránili.

Ako cirkevne dobre známa osobnosť bol Tibor sledovaný štátnou bezpečnosťou, a predsa stále udržiaval kontakty i s nami doma, aj s bratmi z Východného Nemecka.

Ako si sa spoznal s Tiborom a koľko si mal vtedy rokov?

Spoznal som ho ako 18-ročný študent v roku 1962, keď som sa hlásil do seminára. Prišli sme za ním spolu s mojím farárom otcom Jozefom

Pastírom, aby nám pomohol s prihláškou. Tibor bol kaplánom na fare v Prešove, prijal nás s radosťou. Všimol som si priateľskú a nadprirodzenú atmosféru medzi týmito dvomi kňazmi. Zapôsobila na mňa. Ani neviem prečo. Ich duchovné priateľstvo ma oslovilo.

Aký dojem urobil na teba Tibor ako človek? Môžeš nám ho trochu priblížiť?

Mal pokojnú, nekonfliktnú a akoby duchovne regulovanú povahu. Dnes si myslím, že vyplývala z jeho jednoty s Bohom, a to človeka premieňa. Každá spiritualita – aj tá naša, ktorou sa Tibor začal živiť – človeka mení, a to bolo u neho priam hmatateľné.

Tibor bol vysokej postavy, jeho celkový výzor bol nezvyčajne duchovný. Vo výslovnosti boli nepatrné stopy maďarského a nemeckého prízvuku, lebo najmä maďarčinu ovládal možno o čosi viac ako slovenčinu. Na zasadaniach Liturgickej komisie, kde sme sa počas komunizmu stretávali, všetci akceptovali jeho rozsiahle vedomosti. Keď sa vyskytlo niečo komplikovanejšie, vtedajší košický ordinár vždy požiadal Tibora o názor.

Tiborovo priezvisko naznačuje nemecký pôvod, z akého rodinného a spoločensko-kultúrneho prostredia pochádzal?

Jeho otec bol bankový úradník, a keď sa Tibor narodil, mal židovské náboženstvo. Matka bola

katolíčka, pôvodne úradníčka, potom domáca. Narodili sa im ešte ďalšie dve deti – Juraj a Mária. Pri sobáši (1937) otec podpísali reverz, že deti budú katolícky pokrstené a vychované. O rok na to sa aj on stal kresťanom.

Rodina vystriedala viaceré miesta pobytu. To prispelo, že Tibor výborne hovoril maďarsky, nemecky a slovensky. Od roku 1940 žili v Košiciach, kde dokončil gymnázium u premonštrátov.

Vieš nám povedať, aká bola cesta jeho povolania ku kňazstvu?

Tibor mal veľmi dobrú krstnú matku Máriu Kautnú, veľmi pobožnú, ktorá sa modlila za jeho duchovné povolanie. Ako kňaz ju potom často navštevoval. Myslím si však, že jeho povolanie bolo „nadprirodzene prirodzené“, také prosté duchovné otcovstvo, ktoré z neho akoby vyžarovalo.

Otec dobre poznal prvorodeného syna Tibora a mal nejaké pochybnosti o tom, či takáto náročná služba nebude nadmerne zaťažovať jeho duchovné sily. Ale nebránil mu, nechcel len, aby sa stal misionárom. Tibor chcel byť pôvodne jezuitom, ale pre nelegitímny pôvod nemohol. V čase štúdií mu zomrela mama.

Ja som mal dojem, že jeho povolanie sprevádzalo hľadanie alebo očakávanie čo najadekvátnejšej duchovnej cesty a že v spiritualite jednoty, ktorá sa k nemu dostala, našiel a privítal osobný dar Boží. Nadšenie z takého daru sme prežívali viacerí, spájalo nás a na stretnutia sme sa tešili.

Keďže bol katolíckym kňazom, jeho život bol určite veľmi prepojený s inými kňazmi i s laickými veriacimi. Ako by si charakterizoval jeho kňazské pôsobenie?

Z Prešova sa Tibor dostal do periférnej maďarskej farnosti Rad (1971). Tam nemal primného pastoračných povinností a to mu umožňovalo venovať sa novovznikajúcemu spoločenstvu, najmä kňazskému. Život jednoty sa intenzívne rozvíjal i v podmienkach totality. Pre vzrast jednoty sa nachádzali vždy nové spôsoby stretávaní, ako oslavy narodenín a menín, susedské a priateľské návštevy, spoločné dovolenky. Mali sme k dispozícii byty našich rodín a viaceré chaty, stretávaní mali presný systém a boli požehnaním aj pre kňazov, ktorí nemali povolanie ku samotnej charizme jednoty, ale v stretávaníach nachádzali bratské spoločenstvo. Na rozhraní sedemdesiatych a osemdesiatych rokov sa

na Slovensku v rámci Diela stretávalo okolo 120 kňazov.

Každoročne – a to celé roky – sme ako kňazi cestovali do NDR na mariapoli (Berlín, Erfurt, Leipzig) a na týždeň trvajúce tzv. scuoletty – školy, ktoré sa konali v diecéznom formačnom dome na Huysburgu. Tak sme mali formáciu ako v škole v Loppiane, ktorá sa vo vtedajších pomeroch nedala realizovať v Taliansku.

Chcel by si osobitne zdôrazniť niečo z Tiborovho života, čo ťa oslovilo, povzbudilo alebo inšpirovalo?

Pozoruhodná bola jeho mienka o svätých, bola živá, akoby s nimi cítil. Keď sme riešili nejakú teologickú záležitosť, priam sa vyžíval v tom, čo o tom hovoria svätci, a sníval o napísaní dejín na pozadí života svätcov. Hovorieval, že oni najviac ovplyvnili aj profánne dejiny. Tento názor som si nielen zapamätal, ale naskytla sa mi aj možnosť ho uplatniť, keď som sa stal profesorom. Naša Teologická fakulta v Košiciach v spolupráci s fakultou v Segedíne vytvorila edíciu *Susedia, priatelía, bratia*. Metódou „okružleho stola“ sme porovnávali maďarské a slovenské paralely, napríklad vo vplyve národných svätcov sv. Štefana a svätých Cyrila a Metoda. Tak sme spracovali viaceré témy, ako napríklad kríž v štátnom znaku oboch štátov, alebo kostolné kancionálové piesne, katolícke univerzity a podobne.

Keď mal Tibor 60 rokov, ochorel. Boli v tom srdcové ťažkosti, ako aj ťažkosti súvisiace s úzkostlivosťou, nevedeli sme príčiny, a preto sme za krátko ukončili pastoračiu na fare v Ráde. Hľadali sme pokojné miesto na oddych a pozorovanie. Prišiel bývať na faru ku mne do Plavča. Počas celých mesiacov sme sa snažili v prvom rade o jednotu. Vtedy som pozoroval, že i popri zdravotných ťažkostiach sa Tibor usiloval byť láskou, ďakoval za každú drobnosť a nechcel robiť žiadne starosti.

Naše stretnutia Tibor často obohacoval aj trochou humoru a slávnostnosťou. Prečo neveriť, že to robí aj z nebeského mariapoli? Veď vo viere a láske sme si naďalej blízki.

Niekoľko spomienok

Pre moje povolanie kňaza fokolarína v Máriinom diele bolo stretnutie s otcom Tiborom rozhodujúce. Po kňazskej vysviacke

Kňaz Tibor Umstädter

v roku 1974 som bol šesť mesiacov doma. Bol som už kňazom a slúžieval som sväté omše – ale len súkromne. Nemal som veľa príležitostí stretnúť sa s inými kňazmi. Jedného letného dňa ma otec Tibor prišiel navštíviť domov, do našej odľahlej dediny a pozval ma na stretnutie kňazov Diela. Bol to vtedy pre mňa silný okamih. Zapojil som sa tak najskôr do života Diela a do pastorácie som sa dostal až po nejakom čase.

Prof. Gabriel Ragan

V mojich očiach je otec Tibor svätcom. Bol to fokolarín, ktorý žil spiritualitu jednoty totálnym, celostným spôsobom. V charizme bol ponorený naplno. Zdá sa mi, že tá totálnosť bola iná, ako je to dnes. Akoby sa teraz akosi vytratila. Vtedy sme šli v živote na korene zakladateľky Diela a Tibor bol v tom majstrom. Boli sme silne prepojení aj s ostatnými fokolarínmi z Centra Diela: don Gio, don Silvano, don Lino alebo Clari z NDR... Tibor nebol teoretik, on evanjelium lásky žil... málo hovoril a veľa žil. A do tejto hĺbky nás s otcom Pavlom Drábom, otcom Antonom Konečným a ďalšími kňazmi i laikmi denne vovádzal. Jednotu nežil len na stretnutiach, žil ju v spoločenstve denne. Bola to ozajstná duchovná hĺbka. Pri svätcoch je ťažko nájsť slová a opísať detaily... to nebol len tok duchovnej sily, ale boli to víry duchovna, ktoré nás ťahali do hĺbín svätosti.

Uvediem aspoň jednu z vecí, ktorá ma veľmi oslovila: každý piatok v mesiaci si objednal taxík a celé dopoludnie chodil v Prešove navštevovať chorých. Horlil za spásu duší. Nemal auto, ani bicykel. Jeho chudoba bola skoro až extrémna.

Mons. Kamil Jankech

Rád a s vďakou si spomínam na stretnutia s otcom Tiborom, keď pôsobil v dedine Rad. Je to niekoľko kilometrov pred Kráľovským Chlmcom, neďaleko hraníc s Ukrajinou.

V jednom období som za ním chodieval častejšie, lebo som mal veľmi veľa nejasností ohľadom viery a dosť výhrad voči Cirkvi... Neviem, ako to v duchu prežíval, ale navonok bol stále milý a pokojný. Počúval, čo hovorím, a vlastne mi ani nedával nejaké odpovede, vysvetlenia či ponaučenia a už vôbec nie príkazy, čo mám robiť. Svetlo porozumenia, čo treba robiť a ako ísť ďalej, ma vždy dobehlo až vo vlaku po ceste domov. Tibor, ako si to robil? 😊

Vlado Šimíček

Mária Kostyálová

Nebojte sa poslať ľudí za psychológom, radí kňazom biskup Forgáč

Akú by mal byť vzťah medzi kresťanstvom a psychológiou? Je pravda, že sa navzájom potrebujú a dopĺňajú, alebo je za týmto tvrdením len umelá snaha nájsť spoločné prieniky? O týchto a mnohých ďalších témach sme sa rozprávali s košickým pomocným biskupom a psychológom Marekom Forgáčom.

Keď prídu problémy, stále viac veriacich sa obracia na pomoc psychológa. Je to nový fenomén?

Psychológia je veľmi mladá veda, ktorá má približne 150 rokov. Je potrebná, lebo aj súčasný život sa zmenil. Požiadavky na osobnosť človeka sú oveľa náročnejšie, ako boli kedysi, a určite aj preto máme dnes oveľa viac problémov v oblasti psychického života.

Keď však čítame životopisy svätých, s potrebou psychologickéj pomoci sa veľmi nestretáme. Zdá sa, ako keby viera poskytovala naozaj všetky prostriedky na to, aby sa človek mohol dostať aj z ťažkostí, ktoré hraničia napríklad s depresiou.

Treba rozlišovať, o aké ťažkosti ide. Uvediem prirovnanie na fyziologickej rovine. Predstavme si, že sa slabo oblečiem a prechladnem. Prídem večer domov, urobím si tri šálky horúceho čaju s citrónom, v noci sa vypotím a ráno som úplne fit. Ale ak ochoriem tak, že mám štyridsiatky teploty, tak si môžem variť čaj a žmýkať citrón – jednoducho to nepomôže. Tam potrebujeme nejakú odbornú starostlivosť lekára.

A v oblasti psychického života je to podobné. Niekedy sú tu veci menej závažného

Pomocný biskup košickej arcidiecézy, psychológ Mons. doc. PhDr. PsLic. Marek Forgáč, PhD.

charakteru, pri ktorých stačí povzbudenie, rozhovor. Ale potom sú aj vážnejšie stavy, napríklad stav depresie, ktoré si vyžadujú odborný prístup. A rovnako ako človeku, ktorý má vysoké teploty, nepomôžeme len podávaním čaju, dokonca mu v konečnom dôsledku aj uškodíme, platí to aj v prípade, keď chceme človeka, ktorý trpí depresiami, len povzbudzovať alebo oslaneme len v rovine, že mu poradieme, aby sa viac modlil. Tu je už potrebný odborný prístup.

Povzbudzujete kňazov v tom, aby veriacich v prípade, že problém presahuje ich kompetencie, posielali za psychológom?

V podstate je to jedna zo základných vecí, ktoré učím našich budúcich kňazov v rámci pastorálnej psychológie. Jedným z jej hlavných cieľov je, aby sme budúcim kňazom ukázali, kde ich možnosti končia, a zároveň ich zasvätili aj do iných kompetencií. Ale nie preto, aby ich preberali, ale preto, aby vedeli správne poradiť a usmerniť ľudí, ktorí k nim chodia, a aby im vedeli správne komunikovať, kedy je čas vyhľadať odborníka.

Freud a Rogers neboli kresťania. Mohli by sme Franklovu logoterapiu, ktorá hovorí o potrebe nachádzania zmyslu, považovať za najbližšiu kresťanskú víziu o človeku?

Áno, Viktor Frankl bol ten, ktorý v reakcii na humanistickú psychológiu, ktorá tak veľmi zdôrazňovala túžbu po sebarealizácii, upozorňoval, že to nemôže byť to jediné, čo hľadáme. Čiže treba hľadať niečo iné, čo Frankl nazýva zmyslom. Tvrdí, že o úspech, rovnako ako o šťastie sa nemôžeme usilovať; nastane len ako sprievodný jav. A tým sa veľmi priblížil kresťanskej vízii. Pretože sebarealizácia je síce dobrá, ale je veľmi zameraná na

Foto: Z. Plešová

seba. Ježiš tiež nehovorí o seberealizácii, ale o zapretí seba samého.

Nie je však seberealizácia v súlade s podobnosťou o talentoch?

V prvom rade treba povedať, že v podobnosti o talentoch je aplikácia na nejaké dary a schopnosti človeka až sekundárna. Keď Ježiš hovorí o talentoch, tak vlastne hovorí o dare viery, ktorý máme, a hovorí predovšetkým o vyvolenom národe, ktorý tento dar dostal, no nevedel ho rozvinúť a rozdať iným národom. Iste, každý z nás má nejaké schopnosti, ktoré by mal zveľaďovať, a to samo osebe nie je zlé. Seberealizácia je veľmi dobrá a v živote aj veľmi

potrebná. Problémom však je, keď sa seberealizácia stáva hlavným princípom života. To môže byť nebezpečné.

V akom zmysle?

Pokiaľ život nejakého veriaceho človeka začne byť nastavený tak, že na prvom mieste je možnosť seberealizácie a potom je všetko ostatné, tak sa môže ľahko dostať do krízy viery. V živote kresťana musí byť na prvom mieste schopnosť obety, ktorú môžeme nazvať láskou. Teda v opravdivej láske zapieram seba samého. A keď popritom príde aj príležitosť na seberealizáciu, tak za to poďakujeme Bohu. Ale keď nepríde, to neznamená, že náš život sa zosype. Ideme ďalej.

Problémom je, keď sa sebarealizácia stáva hlavným princípom života. To môže byť nebezpečné.

Ale zároveň robíme všetko pre to, aby sme si sebarealizáciu, pokiaľ možno, dopriali.

Mohli by byť vzorom ľudia z prostredia tajnej cirkvi, ktorí robili za bývalého režimu hoc aj podradné práce, aby ostali verní Pravde?

To je veľmi pekný príklad. Napriek tomu, že ten režim trval desaťročia, títo ľudia ostávali pevní vo viere. Tá však nemohla byť založená na tom, že potrebovali realizovať seba.

Dalo by sa povedať, že by sme sa mali pozerat' skôr cez optiku toho, kde viac porastieme v láske, aj keby sme sa profesijne nerealizovali, ako na to, kde mám najlepšie možnosti sebarealizácie?

Áno. Zoberme si situáciu mamy alebo otca, ktorí by robili všetko pre to, aby realizovali svoje dary a talenty. V prvom rade je tu obeť pre rodinu, až potom to ostatné. Alebo ak budú rodičia vyslovene zameraní len na to, aby ich dieťa využívalo svoj potenciál na maximum, môže sa stať, že po rokoch budú stáť pred človekom, ktorý síce bude maximálne zrealizovaný a intelektuálne vzdelaný, ale nebude schopný opravdivo milovať a obetovať sa pre druhých. Alebo nebude zrelý na manželstvo. Na takýchto situáciách sa prejavuje, čo je pre človeka skutočná hodnota. Či je to láska v zmysle obety, ktorú nám Ježiš ukázal na kríži, alebo to, čo chcem ja.

Je táto zahľadenosť do seba dôvodom, prečo v poslednom čase čelíme rôznym negatívnym pocitom a nárastu rôznych psychických ochorení, ako napríklad smútku, ktorý môže prejsť do depresie?

Povedzme, že áno. Aj keď by som bol pri tomto tvrdení opatrný, pretože sa pod túto situáciu podpisuje viacero faktorov. Môže to do istej miery súvisieť aj so zameraním na seba, aj keď konkrétne pri depresii prežíva človek hlavne výčitky. Depresia je vlastne agresivita obrátená voči sebe samému. V tomto zmysle by sme mohli hovoriť o zahľadenosti do seba. Čiže človek sám seba trápi. Ale aj depresie sú rôzne. Hovorí sa, že narcizmus je zakonzervovaná depresia.

Čo môžeme ako rodičia robiť pre to, aby sme nevychovali egoistu alebo narcistu?

Zvyknem zdôrazňovať, že pri výchove je dôležitá optimálna záťaž kríža. Lebo kríž je to, čo nás

Indikátorom správne aplikovanej terapie pre veriaceho človeka by malo byť to, že mu pomáha slúžiť druhým.

vyvádza zo zahľadenosti do seba samého. Ježiš Kristus nám dal dar svojej obety jednak preto, aby nás vykúpil, a jednak preto, aby nám ukázal, ako vychádzať zo seba samého a žiť skutočnú lásku. Zároveň nie je dobré, aby bol vo výchove kríž príliš ťažký, lebo dieťa má limitované kapacity a mohlo by to mať opačný účinok. Problémom dnešných rodín je skôr to, že sa deti vychovávajú bez akejkoľvek záťaže. V minulosti boli deti prirodzene zapriahnuté do rôznych prác a aktivít. Ale nejde len o manuálnu záťaž, ale aj o zodpovednosť za tých druhých. A toto napomáha skutočnému zdravému dozrievaniu mladého človeka.

Paradoxom dnešnej doby je, že hoci už takmer každý z nás má svojho psychológa, počet depresí a samovrážd stále stúpa. Preto si kladiem otázku, či by v niektorých prípadoch nebolo pre ľudí viac uzdravujúce, ak by namiesto ďalšieho skúmania vlastných zranení venovali čas službe...

Rozmer služby je sám osebe liečivý. Lenže musíme správne rozlišovať. Ak máme pred sebou nejakého klienta so závažnými psychickými ťažkosťami a potrebuje podpornú terapiu, nemôžeme od neho žiadať, aby išiel slúžiť. Takouto radou by sme mu mohli ešte viac ublížiť. Ale ak máme človeka, ktorý je schopný takúto záťaž prijať, pre neho by mohlo byť veľmi liečivé práve takéto rozdávanie sa pre druhých. Lebo v tom je kresťanský zmysel života.

Foto: Z. Plešová

U mladej generácie chýba práve táto ochota vychádzať zo seba a obetovať sa pre druhých...

Pekne ste to pomenovali a prichádzame tu k jednej veci, ktorú som predtým tak explicitne nevyjadril. Indikátorom správne aplikovanej terapie pre veriaceho človeka by malo byť to, že mu pomáha slúžiť druhým. Nemôžeme sa zamerať len na to, že budeme stále len analyzovať seba a riešiť svoje vnútro. To všetko by malo viesť k tomu, čo je hlavným zmyslom života kresťana. Že je ochotný sa rozdávať a slúžiť.

S rozmerom služby a rozdávanía sa pre druhých sa však stretávame aj u neveriacich...

To je síce pravda, ale v živote kresťana je dôležité, aby motiváciou, prečo to robí, nebol len vyslovene altruizmus alebo filantropia. Pre veriaceho človeka je dôležité, aby to, čo koná, bolo motivované láskou k Bohu. A to je už úplne iný rozmer. Také sebadarovanie už nie je len na prirodzenej rovine.

Čo dokáže podľa vás ponúknuť kresťanstvo navyše oproti psychológii? Čo ľudia v psychológii nenájdu?

Psychológia bez viery je zacyklená v sebe samej, bez nejakého hlbšieho zmyslu a je smutná. Podobne ako napríklad pôvodná freudovská škola, podľa ktorej sa smrťou všetko končí a človek ide do krajiny ničoho. To je strašne smutná predstava. Keď k tomu však dáme rozmer viery, tak psychológia zrazu ožije. Odrazu má v sebe prirodzenú radosť.

V súčasnosti je najmä na Západe, ktorý sa stále viac sekularizuje, trend nahrádzať náboženstvo psychológiou. Prečo nedokáže byť náboženstvo také atraktívne, aby dokázalo ľudí osloviť?

Tých faktorov, prečo je to tak, bude viac. Musíme si kriticky povedať, že aj zo strany cirkvi sa urobili chyby, ktoré mohli ľudí odradiť. Na druhej strane tu môžu byť aj isté veci, ktoré sa ponúkajú ako náboženstvo, a pritom sú psychológiou. A môžu byť pre nestranného človeka atraktívnejšie, pretože ponúkajú jednoduchšiu cestu, ktorá môže viesť cez ospravedlnovanie, sústredenie sa na seba a niekedy až zbožštenie seba samého. A zároveň si nevyžaduje nijakú sebareflexiu či pokánie. A to je oveľa pohodlnejšie ako pohľad na vlastnú hriechnosť a práca na sebe.

Fabio Ciardi

Viera v Boha pri pohľade na prírodu

Životná cesta, ktorá preklenula oblúk siahajúci od Božej prítomnosti v našom vnútri až po jeho prítomnosť v stvorení a vo vesmíre.

V *Žalme 19* „Nebesia rozprávajú o sláve Boha a obloha hlása dielo jeho rúk. (...) Nie sú to slová, nie je to reč, ktorá by sa nedala počuť. Po celej zemi rozlieha sa ich hlas a ich slová až po končiny sveta“ (2-5). Stvorenie už svojím samotným bytím zjavuje Božie bytie, jeho krásu. Svätá Angela z Foligna (13. storočie) hovorí o tom, ako v plnosti Boha videla „celý svet, od mora k moru a priepasť, a more, a všetko ostatné“. Vtedy „duša plná obdivu zvolala: ‚Tento svet je plný Boha‘..., cítila Božiu prítomnosť, ktorá všetko naplňala“.

Aj svätá Gemma Galganiová (19. storočie) jedného dňa videla „nesmierne nádherné svetlo, ktoré všetko preniká a zároveň všetkému dáva život a dušu“, a to ju viedlo k zvolaniu: „Vidím v ňom svojho Boha a všetky stvorenia v ňom.“ A toto nie je len skúsenosť mystikov, ale aj mnohých vedcov, skúsenosť, ktorú sme niekedy zažili všetci.

Chiara Lubichová rozpráva o čase, keď ešte ako mladá učiteľka kráčala gaštanovou alejou, ktorá bola „celá nádherne rozkvitnutá, krásna a ružovkastá, uvidela som jeden z tých kvetov, že sa ako živý ku mne blíži: živý, myslím, vďaka Božej prítomnosti v ňom. Tento jav sa potom (...) stal všeobecnou skúsenosťou: čiže v celej prírode, v rastlinách, vo hviezdach... tam všade som videla Boha.“ O niekoľko rokov neskôr, v lete v 1949, zažila podobnú, no ešte silnejšiu skúsenosť: „Mala som dojem, že vnímam, hádam vďaka osobitnej Božej milosti, prítomnosť Boha vo veciach. Keď sa teda borovice kúpali v slnečných lúčoch a potoky zurčali po skalách, keď margaréty s ostatnými kvetmi a oblohou žiarili letom, to všetko zvyrazňovalo vnímanie slnka, ktoré bolo vo všetkom stvorenom. Myslím, že určitým spôsobom som vnímala Boha, ako udržiava a spravuje všetky veci.“

Chiara sa na svojich cestách tešila z prírody. V brazílskom Recife 18. apríla 1964 napísala: „Tu príroda skutočne hrá všetkými tónmi, je vrcholným prejavom krásy a hojnosti.“ Alebo 13. marca 1967 vo Švajčiarsku: „Všetko je tu krásne. Všetko je ‚prírodou‘. Jazerá, hory, lúky, lesy. Či jagavé slnko alebo bielučký sneh, či víchor pri búrke alebo krupobitie, ale... neviem prečo, všetko je tu také krásne a milé.“ Neskôr, 22. januára 1987, pri jednom z konferenčných telefonických hovorov povedala: „Pri rozjímaní o nesmiernosti vesmíru, o mimoriadnej kráse prírody a o jej sile som spontánne dospela k Stvoriteľovi všetkého

a akoby som dostala nové pochopenie, aký je Boh nesmierny. (...) Videla som ho takého veľkého, takého veľkého, až mi pripadalo nemožné, že by myslel na nás.“ Nasledujúci rok nás pozvala hľadať Boha „predovšetkým tam, kde nám ho zjavuje príroda“. Aj keď sme vo veľkomeste, pokračuje, „stačí záblesk modrej oblohy, čo sa mihne ponad mrakodrapy, aby nám pripomenul Boha; stačí slnečný lúč, ktorý sa dostane aj za väzenské mreže; stačí jeden kvet, lúka či detská tvár... (...) Toto musíme robiť: milovať Boha pre neho samého v jeho nesmiernosti, v jeho nekonečnosti, v jeho kráse, nádhere, v jeho všemohúcnosti...“

Na sklonku svojho života mala Chiara pri pohľade späť dojem, že vidí završenie určitého oblúka. Jej spiritualita sa celá sústreďovala na lásku, tá ju viedla k tomu, že si uvedomovala Božiu prítomnosť v sebe, v ostatných, v jednote... Teraz, takmer akoby na záver svojej cesty, sa jej Boh opäť zjavoval v stvorení. Tak sa zrodila stránka jej deníka z 26. apríla 2001:

Vždy som hovorila, že k Bohu som neprišla cez prírodu, ale cez vnútorný život, tam som ho našla prostredníctvom lásky.

Teraz sa mi zdá, že som završila, preklenula oblúk: od Boha vo mne k Bohu medzi nami, k Bohu v Cirkvi, k Bohu istým spôsobom vo všeobecnom bratstve, k Bohu v stvorení a vo vesmíre.

V týchto dňoch som sa pozerala von, mimo seba, na prírodu: na nádhernú oblohu a rozkvitnutú prírodu, na ten nekonečný priestor, ktorý doširoka otvára nebo so slnkom, s hviezdami... A uvedomila som si, že to nehľadí tá vtedajšia, ale dnešná Chiara, v ktorej sa preklenul ten oblúk, ktorý som spomínala. Mojmimi očami sa so mnou či skôr vo mne pozeralo niečo veľmi príťažlivé, veľmi jemné, teplé, bezpečné: láska. Zrejme to bol Boh.

A všetko bolo naplnené jeho prítomnosťou. Pochopila som, prečo je možné uveriť v Boha už len pri pohľade na prírodu. A vravím: toto všetko sme určite neurobili my ľudia.

Spravil to Nieкто a nie akási zhoda okolností, pretože hluchá, nemá a nevedomá náhoda nemohla stvoriť nás, inteligentných ľudí.

Bol to Nieкто väčší ako vesmír... Bol to Boh. Z času na čas je dobré opäť hľadiť na prírodu, lebo to znamená, že vidím Stvoriteľa, ctím si ho a som si istá ním a (...) naším stretnutím s ním, až príde ten deň.

Città Nuova, október 2023

Lydka mala nezlomného ducha

Pre mňa bola a verím, že aj pre mnohých, vzorom v prijímaní svojho kríža. Keď som mal ťažkosť prijať prichádzajúce zdravotné obmedzenia, vždy som si spomenul na Lydku... Svojím pokojom žila podľa vety: „Blahoslavení tí, čo šíria pokoj, lebo ich budú volať Božími synmi.“ A domovom Božích detí je raj. (K. Brosch)

Lýdia Lazoríková mala 30 rokov, keď jej zomrela mama. Bola už na vozíku. Lekári si možno povedali: zostáva jej desať rokov života. Pán však rozhodol ináč a pridal jej ešte ďalšie. A dožila sa 76 rokov.

Po SVŠ-ke ju prijali na medicínu, lebo bola výnimočne múdra. Nemohla však nastúpiť na lekársku fakultu, lebo vtedy ešte neboli vytvorené podmienky pre telesne znevýhodnených. A tak sa z Lýdie nestala lekárka s titulom MUDr., ale lekárka duchovná. V knihe Andreja Popovca *Slovo pre každého* Lýdia píše: „Z ľudského pohľadu bez viery je chorý iba bremeno, neužitočná existencia, záťaž pre spoločnosť. Boh však dal utrpeniu veľký význam a posvätil ho vtedy, keď on sám vzal utrpenie na seba. Urobil z neho prostriedok spásy. Negatívne premenil na pozitívne. Podobnú možnosť máme aj my. Ak objímame akúkoľvek bolesť, stávame sa kanálmi Božích milostí pre svet...“

Modlila sa za ľudí, ktorí sa nevládali modliť. A popri tom sa naučila plynule po taliansky, nemecky a trochu anglicky. Jej modlitbový apoštolát bol najprv prostredníctvom listov, potom cez telefón a neskôr aj cez e-mail. A tak

Lýdia Lazoríková

sa ohromne zväčšil počet jej známych. Nasadenie a nové pochopenie duchovného života nastalo, keď jej zomrela mama. Najprv útechu a potom nový rozmer života jej prinieslo tajné spojenie s Rodinou Nepoškvrnenej. Bola totalita a ona si so sestrou Bernadetou vymieňala listy a vzájomne sa duchovne podporovali.

Keď bola prijatá do Domu pokojnej staroby, chodili sme tam svedeať a mal som možnosť k nej prichádzať. Nemohúca telom, no veľmi silná, hlboká duchovne.

Cez otca Pavla Drába, ktorý ešte za čias totality pôsobil v Lipanoch, spoznala Hnutie fokoláre a spiritualitu jednoty. Spoznala nových ľudí a noví ľudia boli očarení jej hlbokým duchovným životom. Veľa požehnaných rokov jej Pán udelil, aby mnohých priviedla ku Kristovi.

Cez Lýdiu som pochopil, že ku každému človeku treba pristupovať s posvätným pocitom v srdci, aby som sa stretol s Bohom. Ak ma vedie láska, nejde iba o stretnutie s ľuďmi, ale o stretnutie s Bohom, ktorý je prítomný v každom. A to ma privádza k hlbokému úcte k nim, bez ohľadu na to, ako vyzerajú.

Z príhovoru otca Michala, farára v Lipanoch

Juraj Dolný

Doma

Asi je to spomienka na priateľstvá z mladosti, ktorá podvedome prežíva v mužoch, keď sa už ako otcovia stretnú spolu. Už keď sme šiesti nastupovali do Dávidovej dodávky, bolo jasné, že len samotná cesta bude zážitok. Reč preskakovala z témy na tému, z práce na záľuby, na komentáre o dianí u nás či vo svete. V mierne nadľahčenom tóne a bez hlbokého rozjímania tlačila nám do tváre úsmevy a zľahka nás už pripravovala na to, čo zažijeme o niekoľko chvíľ. Stretnutie mužov z Hnutia fokoláre na Slovensku. Znova po roku.

Keď sme, zabratí do družných rozhovorov, dorazili do Čičmian, bola už tma. Reflektory dodávky osvetlili raz tú, raz onú drevenicu s maľovanými ornamentmi. Vraj ten nápad priniesli domov Slováci vracajúci sa spoza oceánu, inšpirovaní totemami amerických domorodcov. Až sa to prevalí, doberáme sa navzájom, tak im tú neautentickú kultúru zrovnajú bagrami so zemou. Vedľa penziónu pri kostole je už plno, a tak nám známi rukou ukazujú, aby sme zaparkovali na lúke asi o sto metrov vyššie. Tam už nesvieti ani pouličné osvetlenie. Vystupujeme do tmy, začína pršať. V dedine pod nami sa svieti len v niekoľkých oknách, za nami je ticho a čierna tma.

V penzióne Bystrík nás víta správca. Kolárik na košeli prezrádza, že sa okrem hostí stará aj o miestnych farníkov. Očami premeriavame dlhé

chodby a netušené priestory. Asi sa tam skutočne pomestíme všetci. V jedálni nás už pri večeri vítajú priatelia. S každým si podávame ruku. S viacerými sme sa nevideli rok a možno aj dlhšie.

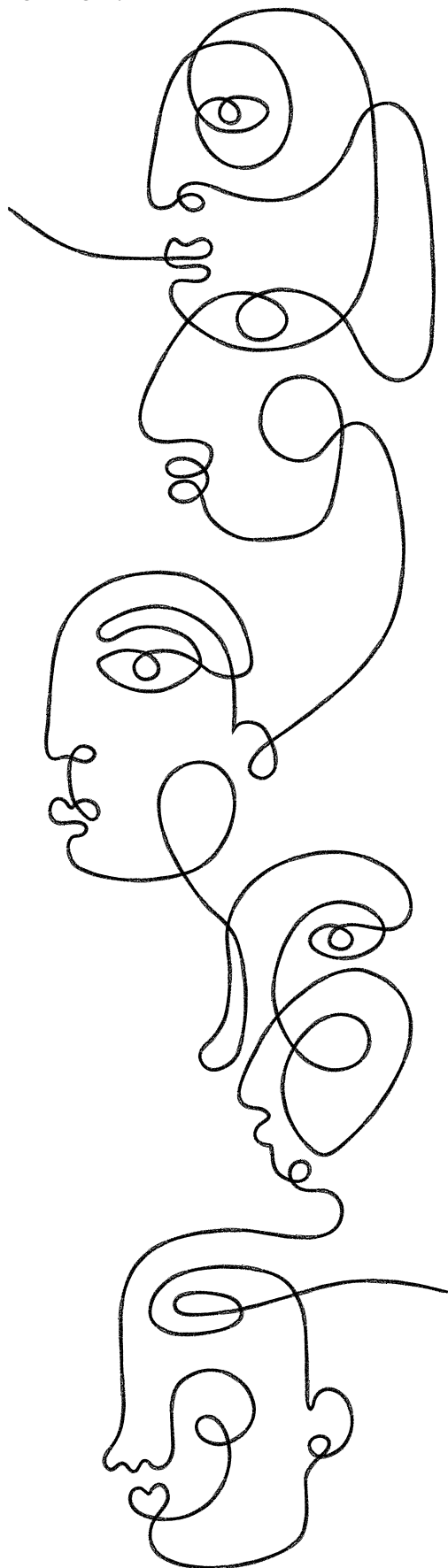
Na druhý deň v sále premýšľame nad jednoduchými a priamymi vetami pápeža Františka o tom, kde je svet a kde je naše miesto v ňom. Uvedomujem si, ako trpí môj blížny? A kde som ja? Nadväzujú vlastné skúsenosti a potom stretnutia v menších skupinách. Témou je vzťah otcov s dospievajúcimi deťmi. Asi by nestačili ani tri dni. Každý má niečo na srdci. Či už z čias, keď bol mladý a vymedzoval sa voči svojim rodičom, alebo teraz, keď prežíva to isté z opačnej strany. Kedy je čas nechať ísť deti vlastnou cestou? Je potrebné zasiahnuť, ak sa rúčia do rizika alebo sa topia v toxických vzťahoch? Aká je hranica medzi rodičovskou láskou, zodpovednosťou a rešpektom? Zdá sa, že neexistuje žiadny univerzálny recept, napriek tomu je každá skúsenosť poučná, povzbudzujúca a tiež zblížujúca.

Čo presvedčilo vyše sto chlapov, aby sa stretli v pastoračnom centre, delili sa o svoje skúsenosti a nevyhýbali sa ani témam o duchovnom živote? A čo ich primálo hodinu v tichosti kľáčať pred vyloženou sviatosťou? Vystihol to jeden z nás pri záverečnom stretnutí: „Počas tých spoločne strávených dní na mňa padal pokoj ako rosa. A ja som vedel, že som tu medzi vami doma.“

Foto: D. Ramač

Stretnutie mužov z Hnutia fokoláre v Pastoračnom centre v Čičmanoch

Úprimná komunikácia

Mamka môjho manžela býva už sama na dedine, ktorá je vzdialená od nášho bydliska asi 70 km. V januári poznamenala, že by potrebovala vymalovať kuchyňu a jednu izbu. V prvom momente ma to zaskočilo a zaplavil ma pocit frustrácie, pretože len pred pár mesiacmi sme ukončili maľovanie a upratovanie na prvom poschodí jej domu. Bolo to veľmi náročné, pretože sme menili aj okná a robili sa aj nejaké stavebné úpravy. Niečo nám robila firma, ale väčšinu sme robili sami s manželom.

Zvyčajne sa jej snažíme urobiť všetko, čo potrebuje, ale teraz sa mi to zdalo priveľa. Chcela som ostať v láske, ale aj v pravde. Povedala som jej, že kuchyňu môžeme vymalovať, ale nie túto jar, pretože máme naplánovanú nejakú prácu u nás doma. Vysvetlila som jej, že sme pracovne vyťažení a toto v jarných mesiacoch už nevieme urobiť. Zároveň som sa snažila pochopiť jej situáciu, že je neustále doma a pozerá na tie izby, a tiež fakt, že to nedokáže urobiť sama a musí o pomoc požiadať nás. Mamka to prijala a povedala, že počká, keď budeme môcť.

Koncom júna sa naskytla príležitosť a jednu izbu manžel vymaloval. Mamka mala radosť a bola veľmi vďačná. Vtedy som si uvedomila, že je potrebné úprimne komunikovať. Tiež som však veľmi ocenila jej pokoru, ako to celé prijala a netlačila na nás, aby sme to urobili čím skôr.

Mária Šarišská

**Vďaka za vaše svedectvá
solidarity a vzájomnosti.**

Svoje príspevky môžete aj naďalej posielat
na e-mailovú adresu casopis@nm.sk.

Moja komunita

Vždy som túžila bývať v rodinnom dome so záhradou. Už je to pomaly 20 rokov, čo sa mi sen splnil, a ja som sa z mesta presťahovala na dedinu. Prvé štyri roky sme len búrali, opravovali, upravovali terén, veľkú záhradu... Prišla som do úplne nového, neznámeho prostredia. Postupne som sa zoznamovala s mojimi susedmi a ďalšími obyvateľmi dediny. Ja som sa zabývala hneď a asi po pol roku som si k sebe vzala mamičku, ktorá potrebovala opateru. Keďže som v tom čase ešte chodila do práce, mama zostávala v zamknutom dome na lôžku. Horná susedka, ktorá už bola na dôchodku, sa mi vtedy ponúkla, že bude chodiť cez deň k mamičke, podá jej obed a tak trochu ju aj skontroluje, či je v poriadku. Robila tak bez nároku na odmenu skoro päť rokov. Ďalší susedia mi časom ponúkli pomoc s veľkou záhradou, ktorá k domu patrí a ktorú by som sama nevládala obrábať. Sused od naproti, ľahko vznietlivý typ, bol zo začiatku tak trochu nepríjemný, hľadal si zámienky, ako vyhrotiť aj malé nedorozumenia. Postupne sme však našli spôsob, ako spolu vychádzať, a hoci sa teraz vidáme málo, zdravíme sa srdečne. Poslední moji susedia ešte pracujú a chodia do rodičovského domu len na víkendy, aj s nimi máme výborné vzťahy.

Keďže je mamička pohybovo obmedzená, snažíme sa nájsť si aktivity, pri ktorých mi dokáže pomáhať aj jednou rukou. Jednou z nich je napríklad pečenie. Naši susedia vedia oceniť produkty z našich receptov, nakoľko vždy, keď niečo upečieme, väčšinou to susedom aj porozdávame. Postupne sme si vybudovali dôveru voči sebe navzájom a naučili sme sa deliť nielen s dobrotami z kuchyne a našich záhrad, ale aj o to, keď niečo potrebujeme, keď nám zrazu pri varení chýba múka či vajíčko, či potrebujeme inú pomoc. Napríklad voziť autom susedky k lekárom, alebo ísť spolu s nimi do neďalekého mesta na väčšie nákupy.

Už piaty rok nepracujem, som opatrovateľkou pri mamke na plný úväzok. Keď som ešte chodievala do práce, denne som dochádzala autom 25 km. Často sa stávalo, že som cestou „nabrala“ na autobusovej zástavke pasažierov z dediny a zviezla som ich do blízkeho mesta za prácou, alebo deti do školy, občas niekoho až do Nitry, kde som pracovala. Boli to ďalšie príležitosti zoznámiť sa, porozprávať... Takto som mohla spoznať ďalších ľudí z dediny.

Tým, že rada fotím, môžem svoju záľubu využiť aj pri rôznych akciách v obci aj vo farnosti. A to je zase príležitosť bližšie spoznať ľudí z obecného úradu, z farnosti.

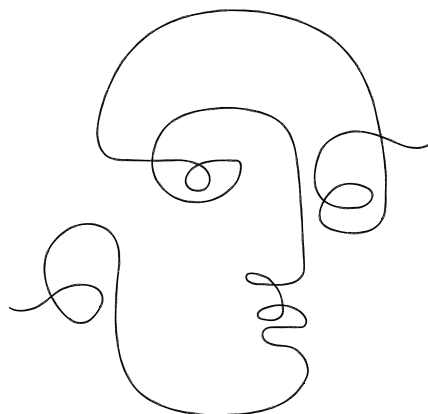
Ďalšou veľmi peknou príležitosťou začleniť sa do komunity v dedine bol náš farský spevácky zbor. Prežili sme spolu množstvo krásnych akcií a počas tých rokov sa medzi nami vytvorili vzácne osobné priateľstvá. Takto by sa dalo

ešte pokračovať a rozmeniť tieto situácie do stoviek malých či väčších skúseností.

Toto všetko je len sporadické vymenovanie niektorých z tých bežných situácií a budovania vzťahov, ktoré každý z nás prežíva vo svojom prostredí. Do istého času sa mi s pojmom komunita spájalo iba naše duchovné spoločenstvo, za ktoré som Bohu nesmierne vdáčná a považujem ho za jeden z najväčších darov v mojom živote. Komunity sú však aj všetky tie naše malé či väčšie spoločenstvá, v ktorých prežívame svoj život. Naša rodina, susedia, kamaráti, kolegovia, ktorým môžeme všetko, čo nám Boh cez charizmu jednoty daroval, odovzdávať svojim životom. To, že dobre vychádzam s ostatnými, má základ v evanjeliom spôsobe života. Slovo života, ktoré je vždy krásne aktuálne, prináša nové skúsenosti. Niekedy nezostáva iné, len žasnúť nad tým, ako Boh koná. Napriek tomu, že vidím, ako často sa mi nedarí, lebo poznám svoje chyby a nedostatky, mám stále veľkú túžbu milovať lepšie a viac, a preto stále využívam možnosť „začínať znova“. Boh svojim pôsobením premieňa predovšetkým mňa, čo má, dúfam, pozitívny dosah na každú komunitu, v ktorej žijem.

Tou mojou komunitou, v ktorej chcem žiť a do ktorej ma Boh pozval a posielal, je spoločenstvo fokoláre, moja farnosť, moja dedina... Vytvárať v týchto komunitách vzťahy a vytrvať v nich. Keďže sa už dlhšie poznáme, aj so svojimi chybami, umožňuje nám to nepretvarovať sa, ale ako v rodine brať sa takí, akí sme, a pomáhať si navzájom. Verím, že toto chce odo mňa Boh. Dal mi práve „túto rodinu“, práve „toto spoločenstvo“, práve „týchto susedov“ a „toto miesto“, aby som tu vnášala do života evanjelium. Aby som, ako to povedala Chiara Lubichová, urobila to jedno percento a vidím, že ostatných 99 robí Boh.

Jozefína Brezovská

Anton Fabian

Ako priblížiť vieru dnešnému človeku?

(tretia časť)

V predchádzajúcich číslach časopisu sme sa zapodievali témou: „Ako priblížiť vieru dnešnému človeku?“ z hľadiska existenciálneho, osobného vzťahu. V druhej časti sme analyzovali pomer medzi vierou a prírodnými vedami. Dnes ponúkame rozlišovania v oblasti kompetencie vied.

Čo viera je a čo nie je?

Predpokladom pre porozumenie spirituality a náboženstva je vyriešenie umelo nastoleného rozporu medzi vedou a vierou. Vniesli ho v minulých storočiach ateisti, materialisti, marxisti a liberáli.

Treba jasne definovať, čo je veda a čo veda nie je, čo je Sväté písmo a čo Písmo nie je. Lebo v týchto veciach boli v minulosti zmätky. Stalo sa, že niekto vyhlásil niečo za vedecké, a ono to vôbec vedecké nie je. Tak isto treba jasne definovať, čo viera je a čo viera nie je. Lebo mnohí i v náboženstve svoje výklady vyhlasujú za náuku Písma. A to nemusí tak byť. Niečo iné je Písmo a niečo iné je náuka, výklad konkrétneho teológa.

Konkrétne: vynález automobilov pred sto rokmi a ich nulová škodlivosť pre životné prostredie boli vtedy považované za vedecký fakt. Dnes to vidíme inak. To isté platí o fajčení a mnohých iných témach. Aj v oblasti náboženstva vznikali dobové výklady. Keby sme sa sto ľudí na ulici opýtali: „Ako Biblia rozpráva o prvom hriechu?“ – dostali by sme odpoveď, že Eva dala Adamovi jablko. Pritom Písmo rozpráva, že ide o strom poznania dobra a zla. Hovorí sa tam o ovocí zo stromu poznania. V Písme nie je reč o jablku. Teda: najprv treba zistiť, čo veda je a čo veda nie je. Čo viera je a čo viera nie je.

Treba jasne rozlišovať kompetenciu vied. Sväté písmo je kniha, ktorá má určitý zámer. Nesmieme v nej hľadať veci, ktoré tam ani svätopisec, ani Boží Duch nechcel mať. Niečo iné je

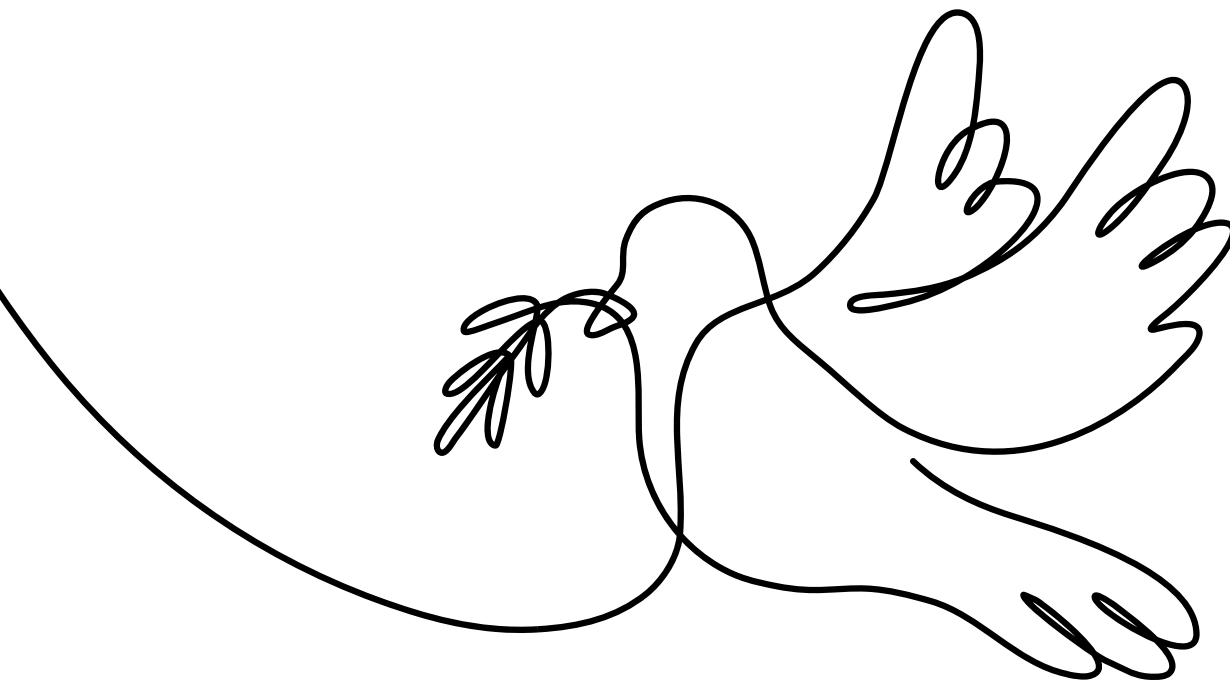
predmet viery a niečo iné je predmet vedy. Biblia je knihou viery a nie knihou vedy. Predmetom vedy je tento viditeľný hmotný svet: papier, mobil, stôl, svetlá... Všetko, čo je hmatateľné, merateľné, čo možno vážiť, dá sa zapísať do čísel, môže byť predmetom prírodnej vedy. No nemôže byť predmetom prírodnej vedy niečo z duchovného života. Prírodná veda (fyzika, biológia, chémia) nemá na to metódu, aby to skúmala. Čiže existuje určitá kompetencia vied.

Vieme však, že je aj neviditeľný, duchovný svet. Nosíme v sebe túžby, priania, city. Vzťah lásky medzi dvoma ľuďmi je neviditeľný. To, čo je viditeľné, sú prejavy lásky – držia sa za ruky. Tento duchovný svet nemôže skúmať prírodná veda. Humánne vedy: psychológia, etika, náboženstvo, majú za svoj predmet duchovný svet človeka a svoju metodológiu.

Biblia – kniha viery

Keďže Sväté písmo je knihou viery a nie knihou vedy, chce rozprávať človeku o zmysle života a večnom šťastí (spáse). Odkiaľ som vyšiel, kam smerujem, aký zmysel má môj život, prečo je na svete bolesť, čo so mnou bude po smrti atď. Otázky spásy chcel Boh vložiť do Svätého písma, a toto tam máme hľadať. Ak v Písme nájdeme aj veci zemepisné, dejepisné alebo fyzikálne a biologické, sú v ňom len na ilustráciu, nepodstatné. Môžeme s nimi aj nesúhlasiť. Sú to dobové vyjadrenia.

Keďže Biblia je knihou viery a nie knihou vedy, musí byť jasné, čo v nej máme hľadať a čo

v nej hľadať nemáme. Nemáme v nej hľadať odpovede z astronomickej vedy, či sa Zem točí okolo Slnka. Máme v nej hľadať také veci, ktoré súvisia so spásou a s odpoveďou na problém viery.

Biblia nesýti našu zvedavosť po vede.

Prirodzené je, že človek sa chce presne dozvedieť, kedy vznikol svet, kedy bol prvý človek a podobne. Na to však nie je Biblia. Nech sa trápia prírodovedci, aby dali jasnejšiu odpoveď. Biblia sýti smäď po viere. Keďže je to kniha viery, môžem sa z nej učiť vieru, a nie prírodnú vedu.

Rozum, vôľa, cit – mohutnosti v človeku

Mnoho ráz pochybnosti o existencii Boha vznikajú aj preto, že v človeku je nesúlad medzi rozumom, vôľou a citmi. Ak je niekto vedec, pracuje v ňom hlavne rozum. Lenže: je rozum celý človek? A ak rozum nie je celý človek, čo v tom čase robí vôľa a srdce?

Veda zachváti iba rozumovú oblasť, preto vedou nemôže byť uchvátený celý človek, iba jedna jeho časť. Pre biblickú vieru je rozumová oblasť veľmi dôležitá, ale nie rozhodujúca. Problém viery nespočíva v dôkazoch Božej existencie, ale v človeku samom. V ňom sa buď deje, alebo nedeje viera.

Rozum, vôľa a cit sú najväčšie mohutnosti v človeku. Keď sa rozum niečím zapodieva, čo v tom istom čase robí vôľa? Tá sa môže pokojne postaviť proti. Napríklad: človek chce (vôľa) nové auto. Má na to rozumné dôvody, lebo staré je ojazdené. Na to sú však potrebné peniaze. Stačilo

by trochu nepoctivosti v práci. Rozum informuje vôľu o objektívnom Božom zákone, ktorý prikazuje: buď dobrý, čiže statočný v práci. Vôľa si však povie: Ja mám svoj zákon moci, bohatstva. Ja, vôľa, chcem presadiť tento zákon: sebeckto. Ja, vôľa, nechcem, aby si mi ty, rozum, vpašoval objektívny zákon dobra.

Spomeňme si na Šalamúna. Hoci mal dar múdrosti, na konci života ho opantalo mnohoženstvo – slabá vôľa. Podobne rozum môže mať najlepšie dôkazy o Božej existencii. Keď ich vôľa nechce, všetko je márne. Preto Augustín povedal: „Veriť môže len ten, kto veriť chce.“ Rozum môže veľa pomôcť vo viere, ale rozhodujúca je vôľa. Ak ona chce niečo iné, než chce Boh, potom bráni aj rozumu veriť v neho.

Mohutnosti v človeku môžeme prirovnať k plachtnici. Kormidlo – rozum; plachty – city, ale najdôležitejší je kapitán – to je vôľa. Z toho vyplýva, že ak mám úprimný záujem o vieru v Boha založenú na Biblii, musím sa snažiť dať do súladu v sebe rozum, vôľu a city. Konanie v duchu prikázania lásky otvára priestor pre vieru. Sebeckto ho zatvára.

V tomto zmysle napísal aj Weizsäcker: Antikrist, to je tá moc v dejinách, ktorá vedie poznanie (vedu) do boja proti láske. Satan je večný debatér. Stále otázky a odpovede, stále nás bude zamestnávať, aby sme nemali čas podať kytičku, porozprávať rozprávku, aby sme nemali čas milovať. Preto by sme mali prosiť: Pane, rozum mi neber, ale zachovaj mi srdce!

Ezio Aceti

Edu-Care, výchova je vzťah, vyžaduje venovať pozornosť

*Týmto článkom začíname novú rubriku o výchove,
ktorá pomáha rásť jednotlivcom aj spoločstvu.*

Pred určitým časom pápež František použil silný a znepokojujúci výraz: „Žijeme v zlých časoch.“ Pandémie, vojny, migrácia, chudoba, nezamestnanosť... sa stali pravidelnou súčasťou denných správ a dôsledkom je, že ochoreniu na „depresiu“ patrí v Európe primát medzi chorobami a súčasne je jednou z najčastejších chorôb celosvetovo. Ľudstvo vo svojich dejinách mnoho ráz prechádzalo temnými a nedobrymi obdobiami. Keď sme sa z nich chceli dostať a pohnúť sa dopredu, zakaždým sa apelovalo na výchovu ako na nástroj, ktorý majú ľudia v rukách na zmenu kurzu, na to, aby sa opäť vzchopili a vrátili na správnu cestu. Iste, výchova totiž neznamená len pomáhať druhým vydať zo seba to najlepšie, predstavuje širší pojem, ktorý zahŕňa aj starostlivosť a záujem o svet, o dobro, skrátka o ľudí.

Starostlivosť (caring) o druhých predpokladá vytvorenie vzťahu: byť pozorný a zaujímať sa o svet druhých, to si vyžaduje niekoľko schopností – nebyť egocentrický (čiže vnímať, čomu sa druhý človek venuje, čo cíti a čo chce), mať potrebné sebaovládanie a upraviť si vlastné správanie, ďalej sa týka pocitov, spoluúčasti na tom, čo

citovo prežívajú ostatní (empatia), a súcitu. Na druhej strane zas na to, že kríza je predovšetkým v oblasti výchovy, poukazujú mnohí vedci, a ak sa nezmenia vzťahy medzi ľuďmi, národmi, štátmi, a takisto aj k životnému prostrediu a ku krajine, predvídajú hrozivú, neblahú budúcnosť.

V tomto prvom článku by sme sa chceli krátko venovať základným ľudským princípom, pretože každé vzťahové a výchovné spolužitie je založené na rešpektovaní dôstojnosti každého človeka. Tu predkladáme niekoľko základných princípov, platných pre ľudské bytosti:

1. Sme vzťahové bytosti: máme telo, psychiku, svedomie a toto všetko nás pobáda smerom k inému človeku, tak sa rozvíjajú vzťahy. Všetkými pórmi túžime po láske a každý z nás si ako pálčivú túžbu chráni zámer jednoty medzi ľuďmi formou všeobecného bratstva. Preto je dôležité vychovávať deti tak, aby spoločníka považovali za rovnako podstatného pre svoj rozvoj, pre rast.

2. Sme tvory naprogramované na lásku: každý milovaný človek sa cíti dobre, cíti sa realizovaný

a vníma krásu života, ktorá ho obklopuje: prečo? Pretože sme naprogramovaní softvérom, ktorý sa volá láska. Koľko ráz sa nám vlastne stalo, že sme uviedli do pohybu lásku, keď sme prejavili veľkorysosť a ochotu voči druhým, a potom sme videli, ako sa kolobeh života a štedrosti nákazlivo znovu rozbieha?

3. Sme stvorenia, ktoré zažívajú radosť z pravdy: vždy, keď sme autentickí voči sebe a druhým, uvedomujeme si pocit a zmysel toho, že sme osobou, a obklopí nás určitá energia, vďaka čomu pociťujeme radosť z toho, že dosvedčujeme jednotu toho, kým sme. Radosť predstavuje zmysel života a je teda vizitkou tých, čo žijú v plnosti.

4. Sme bytosti na ceste, môžeme sa zdokonaľovať: vieme, že naša osobnosť je na ceste a ešte nie je plne realizovaná, a sebecké sklony nás často pobádajú na zlo (ktoré je v podstate absenciou dobra, vypadnutie z projektu lásky), čo spôsobuje utrpenie nám aj iným. A skúsenosť

nám hovorí, že omyly sú našimi spoločníkmi na ceste. Zároveň však vieme, že našim spoločníkom na ceste je aj snaha začínať znova a naprávať. Skrátka, pomaly postupujeme po ceste k čoraz väčšej schopnosti milovať a pomaly, hoci s námahou, slabnú egoistické sklony.

5. Získavame tzv. tretie ucho: veľký básnik Fernando Rielo hovoril, že „ľudská bytosť je konečná osoba otvorená nekonečnu“. Práve vďaka „tretiemu uchu“ v našom vnútri môžeme počuť pulzovanie podstatných vecí, na ktorých záleží. Jediným cieľom vnútorného „hlasu“ je, aby sme milovali, aby sme sa realizovali v láske. Na druhej strane sa všetky náboženstvá a veľkí myslitelia zameriavajú na vnútro človeka, lebo ho treba počúvať a formovať. Tieto základné pravdy prebývajú v srdci každého človeka a sprevádzajú jeho život ďalej smerom do budúcnosti. Základné pravdy sú ako majáky na ceste, osvetľujú trasu a môžu ľudstvu pomôcť, aby nastúpilo, dúfajme, na svetlejšiu cestu.

Ľubomír Pišteňák

Ako som našiel cestu do nového farského spoločenstva

Volajú nás naplaveniny. Tých, ktorí sa sem, na „dedinu“, prisťahovali alebo postavili si tu vlastný dom. Zámerne píšem na „dedinu“. Aj napriek tomu, že Záhorská Bystrica je už dlhšie jednou z bratislavských mestských častí, stále tu je cítiť mentalitu „starousadlíkov“, ktorí veľmi dobre poznajú svojich susedov, vedia spolu s nimi hodiny debatovať „cez plot“. Každého nového prisťahovalca so záujmom sledujú, ale udržiavajú si odstup. Preto nie je jednoduché nadväzovať tu osobné kontakty a „zaradiť sa“.

Keď sme sa sem s manželkou presťahovali, tak sme tiež riešili otázku, ako sa zaradiť do miestnej komunity, ako sa spojiť a zblížiť s ľuďmi v tejto farnosti. Práve vtedy sa rozbíhali aj aktivity spojené so synodalitou a v kostole boli ohlásené diskusné skupiny, do ktorých sa mohli farníci prihlásiť. A tak sme sa rozhodli prísť a pozrieť sa, o čom sa tam bude diskutovať. Osobne som sa prihlásil do viacerých skupín, pretože ma zaujalo viacero tém a chcel som zistiť, čo si o tom myslia iní farníci.

Zväčša sme mali v každej skupine po dve stretnutia, na prvom sme si vyjasnili, čo kto chápe pod danou témou, rozišli sme sa domov a mali sme týždeň-dva na to, aby sme si premysleli, čo by sme k téme osobne povedali. V skupine „Ľudia mimo Cirkvi“ sme diskutovali o našich skúsenostiach z rozhovorov s ľuďmi, ktorí sa hlásia k ateizmu alebo Cirkvev opustili. Každá skupi-

na mala úlohu dodať výstup, teda záver z takejto diskusie. V tejto skupine sme ako výstup spísali zoznam „čo robiť a čo nerobiť“, teda naše skúsenosti, ktorými sme osobne prešli. V skupine „Ekumenizmus“ sme diskutovali, kde sú hranice ekumenizmu, čo sa očakáva od nás, ale aj od predstaviteľov Cirkvi. Aj keď bola skupina malá, každý mal iný pohľad na vec. Tam som si uvedomil, že stačí aj len jeden človek, ktorý príde „len pozorovať“, nechce vyjadriť svoj postoj, ale je vidieť, že má opačný prístup ako skupina. Taký človek však výrazne brzdí rozhovor. Ľudia potom nemôžu otvorene a úprimne diskutovať, nechcú byť odsúdení za svoj názor. Konflikt názorov je vždy prekážkou pre konsenzus, teda aby skupina prezentovala spoločný záver, proti ktorému by nikto zo skupiny nenamietal. Asi najviac som sa cítil doma v skupine, ktorej téma bola „Angažovanosť“.

Foto: J. Brezovská

Foto: J. Brezovská

Rímskokatolícky farský kostol svätých Petra a Pavla v Záhorskej Bystrici

Možno preto, že tam prišli ľudia, ktorí nielen že majú záujem o dianie vo farnosti, ale sami ochotne „pridávajú ruku k dielu“. Tam sme najživšie diskutovali nielen o tom, čo sa už robí, prípadne o problémoch, ale najmä o tom, čo by ľudia chceli, aby sa vo farnosti dialo, aké aktivity im chýbajú. Matky s deťmi na materskej napríklad vyjadrili hlbokú potrebu rásť vo viere, zúčastniť sa na duchovných obnovách, jednoducho vnieť nového ducha do ich každodenného stereotypu, keď u nich doma aj vonku sa každá téma točí len okolo detí.

Po skončení práce týchto skupín nám pán farár oznámil, že bude ešte farská opekačka a všetci, čo sme boli v skupinách, sme na ňu pozvaní, lebo tam urobíme záverečné zhrnutie. Vtedy som si uvedomil, aký dar bola pre mňa účasť v týchto skupinách. Mal som možnosť nielen spoznať nové tváre, mnoho aktívnych ľudí v mojej novej farnosti, ale úprimne a otvorene s nimi debatovať o veciach, ktoré práve hýbu Cirkvou. Už na opekačke sme sa niektorí rozprávali o možných ďalších aktivitách, a tak odvtedy máme raz za týždeň napríklad aj *Lectio divina*, kde sa v malej skupinke nechávame inšpirovať a viesť Svätým písmom. Každý zúčastnený sa úprimne delí s ostatnými o to, čo získal v rozjímaní, a vyjadruje tieto svoje podnety v osobnej modlitbe. Práve tu som počul, ako sú ľudia vďační za možnosť byť súčasťou skupiny. Hovorili, ako sa cítili dovtedy izolovaní a túžili po komunite. Presne takúto vďačnosť som cítil aj ja, a tak si teraz uvedomujem, že to bol veľký dar aj pre mňa, ako nájsť cestu do nového farského spoločenstva.

Prešiel rok a čo sa zmenilo? Tie tri oblasti problémov, o ktorých som chcel vedieť viac: ľudia mimo Cirkvi, angažovanosť a ekumenizmus, sledujem so záujmom aj naďalej. Účasť v skupinách mi pomohla viac sa angažovať, viac sa zaujímať o dianie nielen v našej farnosti, ale v celej Cirkvi a uvedomujem si a chcem poznať rôznorodosť názorov a pohľadov na témy dneška. Len v otvorenej a úprimnej diskusii môžeme spoznať stanoviská druhých a podrobiť kritike môj názor. A tak sa navzájom obohacovať.

Pred dvomi rokmi som dostal dar malého spoločenstva ľudí, ktorí chcú spolu kráčať. Tento dar som však musel najskôr prijať, byť ochotný do toho ísť a využiť ponuku osobne sa zapojiť do synodálnych rozhovorov. A teraz ďakujem Bohu aj za tento dar.

Mária Kostyálová

Pestúnska mama Lucia: Prijať drogovovo závislé dieťa sme si predtým nevedeli predstaviť. Rozhodovalo primárne naše srdce

„Uvedomujeme si, že nemôžeme súdiť ľudí, ktorí opustili svoje dieťa. Nikdy sme neboli v ich koži a nemôžeme vedieť, čím všetkým si prešli,“ hovoria pestúnski rodičia Foltínovci.

O tom, aké výzvy pestúnstvo prináša, v čom je náročná výchova osvojených detí a ako sa u nich prejavuje trauma z opustenia, sme sa rozprávali s pestúnskou mamou Luciou, ktorá spolu s manželom popri dvoch biologických deťoch vychováva aj dve osvojené.

Väčšina ľudí, ktorí uvažujú o prijatí dieťaťa, si volí adopciu. Vy ste sa rozhodli pre pestúnstvo, pri ktorom osvojené dieťa ostáva v kontakte s biologickou rodinou. Prečo?

Už od obdobia, ako sme spolu chodili, sme mali obaja s mužom túžbu po veľkej rodine. A bez ohľadu na to, že by sme vedeli o komplikáciách s otehotnením, sme si hovorili, že by sme raz chceli vychovávať osvojené dieťa. Keď som sa neskôr v práci stretla s pestúnskymi rodinami, táto forma osvojenia nás oboch oslovila.

Práve preto, že dieťaťu ostávajú jeho korene, sa nám táto forma zdala slobodnejšia ako adopcia. Tým, že stavia už na nejakých základoch, sa môžu aj rany, ktoré deti utrčia v tom najzraniteľnejšom období, zahojiť a zaceliť. A potom keď sme začali riešiť to, že som nevedela otehotnieť, tak sme si povedali, že je čas, aby sme išli do pestúnstva.

Ako ste sa vyrovnali s tým, že by ste dieťa museli vrátiť biologickej rodine v prípade, že by sa oň uchádzala?

Táto otázka bola opakovane na stole počas samotnej prípravy na pestúnstvo. Rozhodli sme sa dôverovať Bohu, že ak to tak bude, dá nám silu, aby sme to zvládli. Ale ja vždy hovorím, že deti netreba brať ako niečo, čo je už navždy

naše. Dieťa je pre nás darom, aby sme ho určitú etapu života sprevádzali a čo najmenej ho pokazili.

Keď nám napokon volala pani z úradu, že má pre nás Terezku, tak sme hneď vedeli, že to je naše dieťa a že ju ľúbime, hoci sme ju ešte ani nevideli. Takže naše rozhodnutie v tej chvíli nebolo primárne racionálne.

Trauma odlúčených detí patrí k najvážnejším typom traum. Akým spôsobom sa prejavovala u Terezky?

Najmä tým, že bola veľmi hyperaktívna. To je pre osvojené deti typické ako zvládacia stratégia na vyrovnanie sa s traumou. A tiež to, že nemajú vybudovanú vzťahovosť k rodičovi tak ako bežné deti. Najlepšie sa to ukazuje, keď dieťaťko začína chodiť. Po pár krokoch sa vždy obzrie za mamou, či je bezpečné pokračovať ďalej, pretože je preňho vzťahovou osobou a dodáva mu pocit bezpečia. Terezka túto potrebu nemala. Spočiatku to teda bolo veľmi náročné a bývali sme spotení, keď sme ju strážili.

Tým, že všade stále liezla a niečo vymýšľala, nevedeli sme ju udržať na jednom mieste. Keďže nemala vybudovaný rytmus spánku a aktivity, bola vlastne stále excitovaná. Celé telo mávala veľmi napäté, dokonca až tak, že mala tehličky

na brušku. Aj lýtka mala ako srdiečka z toho, ako stále chodila. Jej telo bolo samý sval.

Poznali ste detaily jej príbehu, keď ste si ju zobrali?

Áno. Vedeli sme, že sa narodila drogovu závislej mame, ktorá počas tehotenstva požívala alkohol, a zomrela, keď mala Terezka sedem mesiacov. Keď sme počas prípravy počuli o deťoch, ktoré sa narodia ako drogovu závislé, hovorili sme si, že na to by sme si asi netrúfli. No keďže rozhodovalo primárne naše srdce, išli sme do toho aj s vedomím, že to nebude jednoduché. A výzvou je to dodnes.

V čom bola jej výchova pre vás výzvou?

Najmä v tom, že v dôsledku traumy, ktorú zažila, mala problém s reguláciou svojich emócií a bol jej diagnostikovaný fetálny alkoholový syndróm. Doteraz chodí zo školy veľmi prestimulovaná a stačí nejaká drobnosť, napríklad že nemáme na jedenie to, čo by chcela, chyť záchvat a už

nedokáže premýšľať racionálne. Úplne prestane vnímať, čo riešime.

Navyše ako siedmačka by sa mala učiť stále väčšej samostatnosti. Netrváme na tom, aby mala dobré známky, no ako dôležité vnímame to, aby si aj do budúcnosti dokázala sama naplánovať čas a dodržať nejaké stanovené ciele. Aby takto „neulietavala“, ani keď bude dospelá. Pramení to z toho, že keď ako maličká prežívala úzkosť, jej mamina nereagovala.

Nikdy ste voči Terezkiným biologickým rodičom nepociťovali hnev?

Spočiatku áno. Musela som si v sebe spracovať hnev na jej mamu pre veľa vecí, ktoré urobila. Jedna kamarátka má na to taký dobrý výraz, že umývam riady, ktoré som nezašpinila. Akoby na môj živol neustále vplývalo niečo, za čo ja nie som zodpovedná.

Pociťovala som hnev najmä vtedy, keď bola Terezka menšia a videla som, akým utrpením si prechádza. Keď som si to však usporiadala sama

v sebe, pocítila som aj väčšie milosrdenstvo voči jej rodičom.

Po Terezke ste si zobrali ešte jedno dieťa. Nemali ste po prvej skúsenosti s osvojením dieťaťa obavy, že druhé už nezvládnete?

Samozrejme, nebolo to jednoduché rozhodovanie. Zároveň som však veľmi intenzívne vnímala, že už je pre nás pripravené ďalšie bábätko. Presne si pamätám, že už keď sme to začali zvažovať, som Lenku cítila pri sebe. Napriek tomu sme dlho váhali, či to zvládneme. Jej adaptačná fáza bola však oveľa jednoduchšia. Mala šťastie, že od prvého mesiaca mala vynikajúcu profi rodinu, ktorá ju pekne stabilizovala.

Po dvoch osvojených deťoch ste mali aj dve biologické. Ako ste reagovali, keď ste potom zistili, že ste tehotná?

Bol to šok a radosť zároveň. Prvé tehotenstvo som prežila vo veľkom strachu, že ako to zvládnem pri dvoch osvojených deťoch. Hoci sme sa s manželom pôvodne rozprávali o štyroch deťoch, po Terezke a Lenke sme už o ďalších deťoch neuvažovali. Keď som zistila, že som tehotná, mala som zároveň obavy sa z toho navonok tešiť, lebo som dievčatá nechcela zraniť. Prirodzene sa im totiž otvorila téma ich prenatalného obdobia.

Najmä Lenka mávala úzkosť z toho, že bude odmietnutá a opustená. Tým, že som bola počas tehotenstva viac emocionálna, brala som si jej reakcie veľmi osobne a mávala som z toho stavu vyhorenia. Napokon nás však tento náročný čas ešte viac spojil. Vidím v tom skutočne až taký Boží zásah.

Rozprávate sa so svojimi deťmi o tom, že ich dve sestry majú iných biologických rodičov?

Vidím, že čím som bližšie k Bohu, tým viac viem byť takou mamou, akou by som chcela byť.

Foto: Freepik

Pocítovala som hnev najmä vtedy, keď bola Terezka menšia a videla som, akým utrpením si prechádza.

Áno, vedia to od začiatku. Napokon je to zrejmé aj z toho, že každá má priezvisko zo svojej biologickej rodiny. Občas sa preto stretávam aj so zmätenými reakciami, keď niekam prídem so štyrmi deťmi, ktoré majú tri rôzne priezviská.

Čo by sa malo podľa vás zmeniť zo strany okolia voči pestúnskym rodinám? Čo by ste uvítali napríklad vo vzhladom na problémy, s ktorými sa pasujete?

Veľa pestúnskych detí, to je napokon aj prípad Terezky, má fetálny alkoholový syndróm. Keď sa takéto dieťa ocitne v triede s ďalšími 30 spolužiakmi, je prestimulované a po príchode domov, už nie je schopné sa učiť a regulovať svoje emócie. Ideálne by bolo, ak by boli v škole prítomní asistenti, ktorí by vedeli, ako s týmito deťmi pracovať.

Tým, že Terezka nemala šťastie na kolektív, prešla si aj šikanou. Presne na takéto prípady by mali byť v škole obzvlášť citliví a snažiť sa im predchádzať. Tiež je často náročné až nemožné nájsť detského terapeuta dostupného v mieste bydliska alebo stacionár, kde by sa s týmito deťmi pracovalo, keď majú práve ťažké obdobie. Druhá vec je, že terapeuti sú často drahí a nie každý si ich môže dovoliť.

Čo vám pomohlo, keď ste na tom boli najhoršie?

Vďaka tomu, že som sa nikdy nebála hovoriť aj o svojich zlyhaniach, vždy, keď som sa dostala do úzkych, obrátila som sa na odbornú pomoc. Potom si pamätám, že prišiel moment, keď som si uvedomila, že musím prestať riešiť deti a začať riešiť seba. To je niečo, čo by som odporúčala každému rodičovi. Každý je zameraný na to svoje dieťa. Na to, ako by sa malo správať, ako by malo napredovať... Ak by sme si však my rodičia dokázali vyriešiť svoje veci, vedeli by sme sa lepšie naladiť aj na svoje deti.

Vždy, keď mám nejaké ťažké obdobie, sa snažím opierať o vzťahy. V nich môžem načerpať a získať nadhľad a podporu. A mne osobne veľmi pomáha aj modlitba. Stále si od Boha vyprosujem, aby mi dal to svoje pokorné a tiché srdce a pomohol mi vidieť moje deti z jeho pohľadu. Lebo je ľahké sa na ne pozeráť cez to všetko bolestivé a zraňujúce, čoho sa dopúšťajú, ale už ťažšie je pripomínať si pravdu, že sú to zranené deti, ktoré potrebujú pochopenie a lásku.

Ako sa vďaka pestúnstvu zmenil váš vzťah s Bohom?

Veľmi. Vďaka náhradnému rodičovstvu dozrel môj vzťah s Bohom do oveľa osobnejšej roviny. Predtým to bolo o tom, že som verila, modlila som sa, ale až keď som dozrela do osobného vzťahu s Bohom, našla som v ňom aj pomoc a oporu. A vidím, že čím som bližšie k Bohu, tým viac viem byť takou mamou, akou by som chcela byť. Keď som išla z toho svojho výkonu, tak to nešlo.

Hlavne som sa naučila nevylievať emócie na deti, ale najskôr ísť pred Boha a nechať si ním premeniť srdce. Keď toto robím, tak zvládam aj náročnejšie situácie. Keď konám bez toho, aby som sa najprv spojila s Bohom, tak sa to väčšinou končí zle.

Čo vám pestúnstvo dalo?

Najviac vnímam tú osobnú premenu a slabosť od mnohých predsudkov. Že nesúdim ľudí okolo seba a veľmi si dávam pozor na to, aby som zlyhania iného rodiča neposudzovala. Povedala by som, že mi dievčatá otvorili srdce pre väčšiu lásku voči Bohu a vlastne všetkým naokolo a že ma držia naozaj v takej pokore. Lebo hneď ako mám pocit, že sme ako rodičia zruční, príde zlyhanie, ktoré ma opäť vráti do tej pravdy o nás.

Keď k nám dievčatá prišli, mala som spasiteľský syndróm a často som zachádzala za svoje hranice. Len aby som bola dokonalou mamou a zvládala reagovať na všetky ich potreby. Potom som však zistila, že ja vlastne nemám v rukách to, či sa v nich niečo vylieči. Môžem im ponúkať láskavé prostredie a vzťah, ale či to prijmú, je už na nich. V rukách mám jedine seba a musím si odsledovať, kedy je toho už na mňa veľa a potrebujem sa na chvíľu odstrihnúť.

Celý rozhovor si môžete prečítať na stránke [nm.sk](https://www.nm.sk).

Tatiana Kubišová

Odpadnesh: Šitie s ľudskou tvárou pomáha najmä samoživiteľkám

V Košiciach vznikol upcyklingový projekt, ktorý pomáha ľuďom v núdzi aj životnému prostrediu, pričom vytvára dizajnové a funkčné produkty. Podporiť ho môže každý z nás.

Keď sa podarí spojiť príjemné s užitočným, vždy je to pre daného človeka výhra. Pokiaľ však ide o funkčný produkt, ktorý pomáha iným ľuďom, životnému prostrediu a ešte aj dobre vyzerá, stojí za ním veľa práce a dobrej vôle. Na takejto živnej pôde vyrástol projekt Odpadnesh, ktorého myšlienkovým otcom je Štefan Hric. V krajčírskych dielnach učia prívetivé majsterky šiť ľudí v hmotnej núdzi rôzne typy tašiek i organizérov z reklamných bannerov.

Za všetkým je banner

Každý kus je originál. Rovnako ako aj príbehy žien i mužov, ktorí sa schádzajú v košickej dielni, aby na základe strihu vytvorili batohy, cestovné tašky, ľadvinky, nákupné tašky na kolieskach, desiatové boxy a ďalšie produkty. Ponuka je vskutku rozmanitá a prekvapivá. Šikovní zamestnanci sa dotýkajú bannerov, ktoré stále voňajú novotou, no už splnili svoj účel. Keďže sa ťažko recyklujú, bez nich by skončili buď v spalovni, alebo na skládke.

„Zhmotnené vizuály či už vo forme loga, alebo banneru sú na eventových akciách povinná jazda. Niekedy je potrebné prekryť stenu či plot, aby bolo podujatie na požadovanej estetickú úroveň. Preto je životnosť týchto veľkoplošných

materiálov zväčša len 24 hodín, ich život končí spolu s akciou,“ približuje Štefan Hric, ktorý je spolumajiteľom a riaditeľom košickej pobočky eventovej agentúry Creative Pro. A keďže ide o kvantá odpadu, začal sa zamýšľať nad tým, ako by ho dokázal ďalej spracovať a ideálne tým aj niekomu pomôcť.

Úsmev je dar

S myšlienkou, že by sa z materiálu PVC dali šiť tašky, zavolať Štefan priateľovi Radovi Drábovi z košickej pobočky organizácie Úsmev ako dar. Hlavná myšlienka bola a stále je, aby projekt pomohol ľuďom v núdzi, ktorí sa potrebujú postaviť na vlastné nohy. Nakúpili šijacie stroje, zaučili záujemcov, skúšali rôzne prístupy. Po rokoch pokusného fungovania svoje snaženie profesionalizovali a minulý rok v januári uviedli do života svoj spoločný projekt pod značkou Odpadnesh.

„Dušou celého tímu je projektová manažérka Petra Nagyová, s ktorou sme si začiatkom roka sadli, vytvorili poctivú obchodnú a personálnu stratégiu, a prvú tašku sme ušili v marci. Od začiatku sme mali šťastie na ľudí aj udalosti. Keď sme hľadali priestor, kde by mohla dielňa vzniknúť, našli sme ho v suteréne jezuitskej budovy v Košiciach, ktorá sa delí o spoločný dvor s jednou z najväčších miestnych tlačiarenských firiem, ktorá nám dodáva jednak nevyužitý zostatkový materiál na bannery, prípadne spolupracujeme s jej klientmi, ktorí nám darujú už použité bannery,“ spomína Štefan Hric.

Viac šťastných ľudí, silnejšia komunita

Materiálu je tak veľa, že by len na Slovensku dokázal zásobovať stovky takýchto dielní, ako je tá košická. Nejde o veľkokapacitný podnik, ktorý je masovým zamestnávateľom. Naopak.

„Model dielne chceme stavať tak, aby bol otvorený a aby nebol ničím podmienený. Snažíme sa odstrániť čo najviac prekážok, aby človek mohol pracovať. V našej dielni šijú často samoživiteľky, ktoré majú viacero detí. Keď sú choré, sú s nimi doma, lebo nemajú nikoho, kto by ich vystriedal. Pritom sú to aktívne ženy, ktoré si hľadajú prácu, len naša spoločnosť im nedokáže vyjsť v ústrety. U nás môžu šiť vtedy, keď majú čas a ako dlho chcú. Napríklad aj večer, keď staršie dieťa postráži tie mladšie. Alebo si občas prinesú dieťa so sebou, aj to sa stáva.

Foto: Odpadnesh

Foto: Odpadnesh

Pri zrode projektu Odpadnesh stál Štefan Hric.

V krajčírskych dielniach učia prívetivé majsterky šiť ľudí v hmotnej núdzi.

V dielni máme dennú miestnosť, a tak plánujeme pravidelnú spoluprácu s dobrovoľníkmi, ktorí by postrážili deti, napísali si s nimi úlohy, venovali im svoj čas. Skrátka, pomohli by budovať komunitu a robiť svet lepším,“ hovorí Štefan Hric. Podľa neho je dôležité zachovať rodinné prostredie dielne kvôli ľudskému faktoru. V Odpadnesh nejde len o prácu, ale aj ľudskosť, často o finančné poradenstvo, pomoc a podporu v neľahkých či bežných situáciách. Tu sa učia ľudia šiť aj žiť.

Dobrá správa sa šíri

Malé rodinné bunky v súčasnosti vznikajú aj v ďalšej dielni na Ukrajine. V zmysle filozofie, že podobný typ pracoviska má vzniknúť tam, kde je najväčšia potreba, ho Slováci otvorili v dedine Seredné, v ktorej sa nachádza utečenecké mestečko. Obec je lokalizovaná medzi Mukačevom a Užhorodom. Zatiaľ je dielňa v skúšobnej prevádzke, no v dohľadnom čase sa rozbehne naplno.

Aké sú ďalšie plány? „Pre otvorenie dielne v akomkoľvek meste či krajine je kľúčové, aby vznikla v pešej dostupnosti oblasti poznačenej chudobou. Obyvateľ Luníka IX nebude cestovať do centra mesta, aby mohol šiť jednu či dve hodiny. Ale keď bude mať dielňu pod oknom, je to pre neho jednoduchšie. Mali by sme sa k týmto ľuďom priblížiť, aby sme im nevytvorili fyzickú bariéru dochádzania,“ vysvetľuje Štefan Hric, ktorý sa nebráni ďalším dielniam na Slovensku ani v zahraničí.

Značke sa v súčasnosti darí a neustále napreduje. Napríklad pred Vianocami prišla s ponukou pre firmy, ktoré si zo svojich reklamných bannerov mohli dať ušiť produkty pre zamestnancov či klientov. Ide o personalizovaný darček s minimálnou uhlíkovou stopou. Bez ohľadu na to, či si tašku, batoh, ľadvinku či iný typ produktu objedná jednotlivec alebo obchodná spoločnosť, príde v netradičnej obálke – ako inak, z banneru.

Samozrejme, Odpadnesh pozná recept na jej ďalšie využitie. Môže z nej byť dizajnový obal na črepník, úložný vak na sezónne oblečenie, prípadne úschovný box na topánky. Robiť svet krajším sa skrátka oplatí, dokonca viacsobne.

Stanislav Levendovský

Acháty, ako ich nepoznáme

Svet neživej prírody je veľmi pestrý a variabilný. Minerály a drahé kamene upútajú svojou farebnosťou, formou kryštálov a esteticky pôsobivou krásou. Pre svoje neopakovateľné farby a rôznorodosť stavby sú z množstva zaujímavých druhov pozoruhodné aj viaceré variety achátov, ktoré sú u zberateľov veľmi obľúbené.

História achátov

Podľa archeologických výskumov sú acháty známe vyše 8000 rokov a poznali ich už staroveké kočovné kmene Skýtov. Opracované acháty a ametysty, nájdené v okolí egyptského Asuánu, a leštená achátová sekera z Mezopotámie pochádzajú z čias asi 3500 rokov pred Kristom. Prvý literárny údaj o achátoch pochádza od významného gréckeho filozofa Theofrasta, ktorý opisuje pestré farebné kamene z juhozápadnej Sicílie, z povodia rieky Achates (dnes Dirillo), podľa ktorej ich pomenoval. U Rimanov boli achátové poháre a misky symbolom vysokého spoločenského postavenia a bohatstva. Sumeri, Egypťania a ďalšie kultúrne národy staroveku používali acháty na výrobu rôznych nádob, ozdobných a umeleckých predmetov (najmä kalichov, pohárov), pečiatných prsteňov, brúsili a zhotovovali z nich najrôznejšie amulety i talizmany.

Achát sa spomína aj v 28. kapitole *Knihy Exodus* v súvislosti so židovským veľkňazom Áronom v Jeruzalemskom chráme. Ten nosil na svojom rúchu zhotovený štvorcový náprsník Božieho rozhodovania, ktorý bol osadený 12 rôznymi drahokamami v štyroch radoch. Na každom kameni bolo vyryté meno jedného z 12 synov Izraela. Achát sa nachádzal ako druhý kameň v treťom rade. Významným európskym centrom spracovávania a brúsenia achátov bolo mesto Idar-Oberstein v Nemecku, odkiaľ boli acháty a iné drahé kamene známe už v rímskej dobe. V roku 1867 tam a v okolitých dedinách pracovalo 1430 brusičov v 56 brusiarniach. Brusiči ležali na bruchu pred veľkými pieskovcovými ko-

túcmi a brúsili acháty, ktoré sa tam vo veľkom dovážali až z Brazílie.

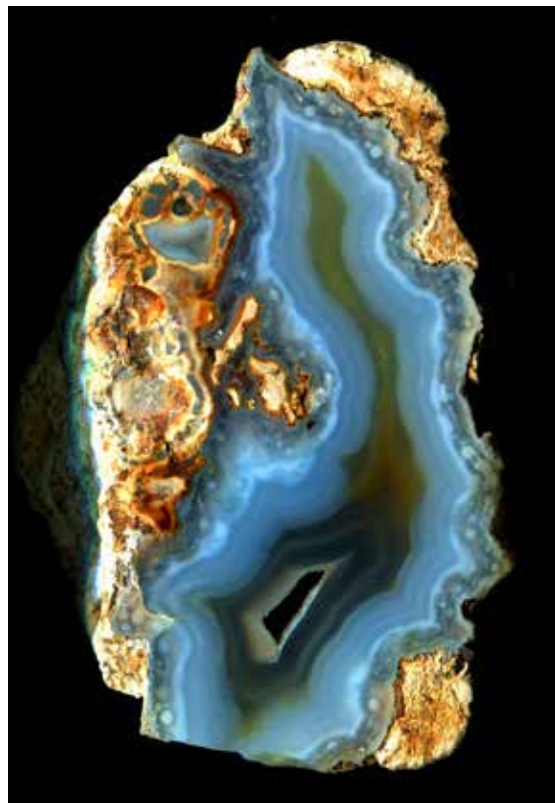
Bohatú históriu majú české acháty. Kráľ Karol IV. vlastnil vzácnu zbierku drahých a ozdobných kameňov, rôzne relikvie a šperky vysokej hodnoty. Panovník dal nádhernými leštenými achátmi, jaspismi a chalcedónmi vyzdobiť steny Svätováclavskej kaplnky Chrámu sv. Víta v areáli Pražského hradu a Kaplnky Svätého kríža na Karlštejne. V 16. storočí za vlády cisára Rudolfa II. nastal intenzívny rozvoj spracovávania drahých kameňov v oblasti Turnova a Kozákova. Bol veľkým obdivovateľom a zberateľom a vlastnil najväčšiu a najbohatšiu zbierku, ktorú po jeho smrti odhadli na 17 miliónov zlatých. Medzi jeho najcennejšie zbierkové predmety patrila achátová misa s priemerom 58 cm a váhou vyše 10 kg. Misa, zhotovená len z jedného kusa tzv. zlatého achátu, pochádzala z Byzantskej ríše a bola súčasťou chrámového pokladu v Konštantínopole. Táto zrejme najväčšia brusičská práca na svete bola po smrti cisára prevezená do Viedne, kde je dodnes uložená v paláci Hofburg.

Čo je achát?

Achát je odroda chalcedónu s výraznou kresbou, sfarbením a tvarom. Charakteristické je striedanie jemných vrstvičiek z kremeňa a chalcedónu, kde na 1 cm šírky ich môže byť až 15-tisíc. Sfarbenie spôsobujú prímеси železa, manganu, nikla, chrómu a iných minerálov. Nápadné vzory či bizarná kresba našli v ľudskej fantázii zobrazenie postáv ľudí, vtákov, zvierat, rastlín

Achát, Kozákov, Česká republika

Achát, Byšta, Slovensko

a rôznych predmetov, podľa ktorých dostali acháty aj výstižné názvy ako: hviezdicový, korálový, stromčekový, ohnivý, machový, mozaikový, domčekový a iné. Umelé farbenie achátov poznali už starí Gréci a Rimania, ktorí ich farbili na čierne alebo červeno pomocou medu, cukru a iných tajných receptov, ktoré sa dedili z generácie na generáciu. Vhodný achát sa vložil na niekoľko mesiacov do medu, ktorý postupne zaplnil pórovitú vrstvičku. Dnes sa rôznymi farbami najčastejšie farbiba brazílske acháty.

Výskyty achátov

V teréne ich môžeme zbierať v zárezoch ciest, v lomoch, korytách potokov i na pooraných poliach. Na Slovensku sa vyskytujú acháty asi na 20 lokalitách. Nájde ich v Malých Karpatoch (Sološnica, Lošonec), v Nízkych Tatrách (Malužiná), na východnom Slovensku (Byšta, Brezina, Kuzmice, Kvetnica). Z Českej republiky sú najznámejšie lokality Kozákov, Doubravice, Rovně, Železnice a mnohé ďalšie. Svetovou veľmocou je Brazília, kde sa nachádzajú v štáte Rio

Grande do Sul na obrovskej ploche vyše 1,5 mil. km², kde táto zóna pokračuje do severnej časti Uruguaja (oblasť Artigas). Ložiská boli objavené v roku 1827 a stali sa oblasťou rozsiahlej ťažby a vývozu achátov do celého sveta. V roku 1900 bola v Brazílii nájdená unikátna geóda s veľkosťou 10 x 2 x 1 m a hmotnosťou 70 ton, tvorená achátovým lemom a dutinou s tmavofialovými amethystmi. Acháty sa vyskytujú takmer vo všetkých krajinách sveta. V Európe ich nájdeme v Poľsku, Bulharsku, Taliansku a iných krajinách.

Spracovanie a využitie achátov

Acháty sa po rozrezaní diamantovou pilou brúsia a leštia do obdĺžnikových a okrúhlych tvarov, kde najviac vynikne ich farebnosť a štruktúra. Len jeden z 30 až 50 kusov je vhodný na spracovanie. Pri reštaurovaní sa acháty využívajú na leštenie pozlátených povrchov umeleckých predmetov.

Acháty sú ozdobou nielen súkromných zbierok, ale aj expozícií múzeí po celom svete.

Trikrát denne jeden

Tretí diel vtipov od Kornela Broscha vyjde čo nevi dieť. Prinášame ukážku z pripravovanej novej knihy.

Rodičia vysvetľujú malému Marekovi, prečo všetci idú do kostola: – Na Zelený štvrtok Pán Ježiš ustanovil Oltárnu sviatosť, na Veľký piatok za nás zomrel na kríži, na Veľkonočnú nedeľu Pán Ježiš vstal z mŕtvych. Keď sa obliekali do kostola na Veľkonočný pondelok, malý Marek to nevydrží a pýta sa: – Čo zase ten Pán Ježiš urobil, že musíme ísť do kostola?

Vedci vynašli unikátnu panvicu proti pripal'ovaniu jedla. Keď sa jedlo začne pripal'ovať, automaticky vypne internet v celom dome.

- Kde ste sa narodili?
- Na Slovensku!
- A ktorá časť?
- Ako, ktorá časť? Celý som sa narodil na Slovensku.

Hnojivo pre izbové rastliny

Zdroj: Nouvelle Cité

Na jar vaše rastliny potrebujú stimuláciu, ktorá podporí ich rast. Bez toho, aby ste minuli čo i len cent, si môžete v krátkom čase vyrobiť vynikajúce prírodné hnojivá. Netreba to však preháňať – sú veľmi silné! Dvakrát mesačne, od marca do októbra, a v malých množstvách sú tieto prírodné hnojivá viac než dostatočné. Vaším rastlinám dodajú dusík, fosfor, draslík a stopové prvky, ktoré uspokojia ich základné potreby.

Ku koreňom svojich rastlín môžete dať tieto hnojivá:

- **preosiaty popol z dreva**, ktorý je bohatý na draslík a fosfor;
- **vodu z varenia zeleniny, cestovín, vajec a zemiakov**, ktorá je bohatá na minerálne látky;
- **kávovú usadeninu alebo vylúhované čajové lístky**, ktoré sú bohaté na horčík, draslík a dusík.

A tu je ďalší recept na prírodné hnojivo, ktorý je vhodný pre izbové rastliny:

- 1 banánová šupka
- 1 filter kávovej usadeniny
- 5 vaječných škrupín

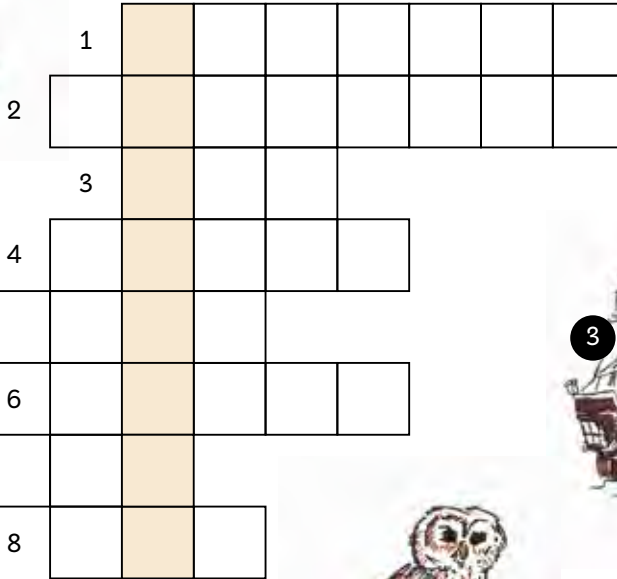
Všetko pomixujte s trochou vody a malé množstvo nalejte priamo do kvetináčov.

Kreslená tajnička

Každý z nás je chcený a

6

Chýbajúce slovo z výroku* pápeža Františka nájdeš v tajničke!

1

5

6

7

8

7

*Výrok je z knihy *Pápež František deťom*, ktorú zostavila Katarína Jančišinová a vyšla vo Vydavateľstve Nové mesto.

3

4

5

8

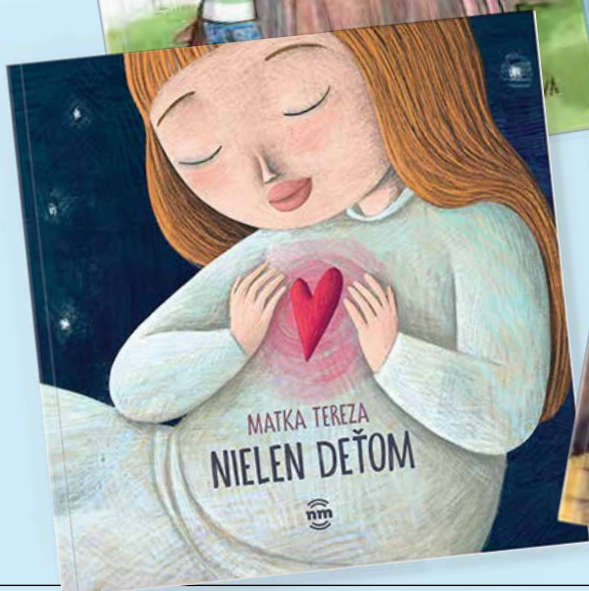
Nájdí 7 rozdielov

Ideálne darčeky na deň detí

ZĽAVY

Detské knihy si teraz môžete kúpiť s výraznou zľavou.

IMPRIMATUR
táto kniha má
cirkevné schválenie

Navštívte náš eshop
obchod.nm.sk

Objednávajte telefonicky
0910 974 024